

Research Paper

Feasibility Study of Achieving the Water Tourism Development in Khuzestān Province (Case Study: Shushtar and Gotvand Hydraulic System)

Seyed Mohammad Ali Mousavi Alizadeh^{1*}, Mehdi Zeinivand², Javād Ahadiān³ Saeid Amānpour⁴, Hushang Morādi⁵

1. MA student in hydraulic structures, Shahid Chamrān University of Ahvāz, Ahvāz, Iran.
2. Assistant Professor of Hydraulic Structures, Faculty of Water and Environmental Engineering, Shahid Chamrān University of Ahvāz, Ahvāz, Iran.
3. Associate Professor of Hydraulic Structures, Faculty of Water and Environmental Engineering, Shahid Chamrān University of Ahvāz, Ahvāz, Iran.
4. Associate Professor of Jeography and urban planning, Faculty of humanities, Shahid Chamrān University of Ahvāz, Ahvāz, Iran.
5. PhD student in Geography and Urban Planning, Faculty of humanities, Shahid Chamrān University of Ahvāz, Ahvāz, Iran.

 DOI: 10.22124/GSCAJ.2024.24439.1234

Received: 2023/11/22

Accepted: 2023/05/03

Abstract

Tourism is one of the most important factors influencing the economic growth and the development of contemporary societies. It is defined as a tool for stimulating marginal economies, promoting and developing through the creation of employment and income, which has expanded significantly over the past few decades. One of the most attractive branches of the tourism industry that has received more attention in recent years is water tourism. Water tourism, especially when the profitability of other economic sectors is declining, is a suitable alternative and a strategic approach for development. This study aimed to provide macro strategies and identify the potential of hydraulic structures for the development of water tourism. This research was a fundamental study in terms of its objective and a survey in its nature and method. The research population included 376 tourists, experts, and residents (in the study area) selected using a random sampling method. The necessary data were collected through questionnaires, and the output was modeled using the Minitab statistical software and structural equations (EQS). Finally, the proposed strategies were extracted in the form of the SOAR strategic model. The results of the data analysis showed that in the current situation, the greatest feasibility pertained to the economic and managerial-infrastructure indicators. The findings also indicated that the impact of independent variables on the dependent variable can be predicted up to 51%, and the significance between independent and dependent variables is evident up to 95%. Among the components related to the development of water tourism, economic components, with a beta coefficient of 363%, and managerial-infrastructure factors, with a beta coefficient of 206%, have the most significant impact on attracting tourists and developing water tourism in the region. Furthermore, the output of SOAR indicated that the most important executive strategy according to stakeholders and experts was the readiness of citizens to host the tourists, the presence of a tourist attraction spirit, the abundance of tourist-historical facilities, and the commitment and importance placed by relevant managers on developing tourism in the region.

Keywords: Tourism, Hydraulic Structures, Structural Equation Model (EQS), Strategic Strategy (SOAR), Khuzestān.

Highlight

- Economic factors have the greatest impact on attracting tourists and developing water tourism in the region.
- According to stakeholders and experts, the most important executive strategy is the readiness of citizens to host tourists and their tourist attraction spirit.

Extended Abstract

Introduction

Tourism is now considered one of the most important and dynamic activities worldwide. The number of international and domestic tourists and their income generated at the global level are continuously increasing. Tourism is becoming one of the main pillars of the global economy. Many planners consider it a primary pillar of development. As a key element of global travel, tourism contributes to employment, foreign exchange earnings, and political, cultural, and international influences upon entering a country. Tourism is divided into various types, one of them is water tourism. This type of tourism includes all kinds of tourism related to water resources in some way. Recently, this type of tourism has received more attention from authorities.

Methodology

This study is fundamental in terms of purpose and descriptive-analytical and survey in term of nature. According to the nature of the subject and Considering the nature of the subject and the indicators under investigation, a combination of documentary research and field studies (questionnaires and interviews) has been employed for data collection. A Likert scale with five options (Strongly Disagree, Disagree, Neutral, Agree, Strongly Agree) was used for formulating the questions based on the determined variables. The research population included elites, tourists, and citizens of the areas under study, from among them 376 were randomly selected as the research sample. Questionnaires were used to collect data and then analyzed through one-sample t-test and other tests in SPSS and Minitab software. Moreover, data were analyzed using structural equation modeling with EQS software. Finally, using the SOAR strategic model, some strategies were extracted and necessary recommendations were made according to the research findings.

Results and discussion

To assess the feasibility of each of the studied indicators, Friedman and one-sample t-test were utilized. The results obtained from the data analysis indicated that the highest feasibility is observed regarding the indicators of economic factors, managerial-infrastructure factors, and social-environmental factors, respectively. Within these indicators, variables such as economic conditions (inflation increase) with a statistical mean of 3.7, diplomatic planning with 3.4, advertising and marketing with 3.3, and biodiversity and existing laws and policies with 1.3 exhibit the highest feasibility, respectively. Also, the lowest level of feasibility pertained to the variables such as river health status and local encounters and interactions, with statistical mean of 2.6, and their Friedman mean ranks were also 2.5. One of the strategic planning tools used for decision-making is the SWOT technique. Moreover, the SOAR model is always utilized at higher management levels and aims to encompass all benefited stakeholders. After reviewing the literature, extracting the most important components, and obtaining a conceptual model, some questionnaires have been designed to achieve the most important strategies for developing water tourism in Khuzestan province (Shushtar and Gotvand hydraulic structures).

Conclusion

Given the nature of the hypotheses and the type of variables, descriptive statistical methods such as frequency distribution tables and means were used for examining and comparing the collected data. In the inferential statistics, structural equation modeling (SEM) was employed. Finally, Minitab and EQS software were utilized to analyze and apply the tests. Therefore, various experiences and research were reviewed and some indicators were extracted in the form of components of social, managerial-organizational, economic, and environmental factors, finally, using 28 available dimensions, the mentioned indicators were investigated. In this process, first the research variables were transformed with scales related to each variable, and then statistical analyses were performed using the mentioned software. The Friedman test and one-sample t-test have been used to measure the degree of feasibility of each of the studied indicators. The results showed that the most feasibility among indicators is for economic indicators, infrastructural management, and social and environmental factors, in these indicators, the variables of economic conditions (increase in inflation), service-commercial spaces, and improvement of employment, the creation of income sources, integrated management, support of the private sector all have the highest feasibility with a statistical mean of 3.1 and Friedman's mean rank of 21. Also, the lowest feasibility pertained to the variables of the transportation system, parking availability, river health status, and collective belief and teamwork attitude, with statistical means of 2.8, 2.8, and Friedman mean ranks of 3, respectively.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Citation:

Mousavi Alizadeh, S. M. A.; Zeinivand, M.; Ahadiān, J.; Amānpour, S.; Morādi, H (2024). Feasibility Study of Achieving the Water Tourism Development in Khuzestān Province (Case Study: Shushtar and Gotvand Hydraulic System). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 5 (1), pp. 77-97. DOI: 10.22124/GSCAJ.2024.24439.1234

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

امکان سنجی تحقق چشم‌انداز توسعه گردشگری آبی در استان خوزستان (مورد مطالعه سازه‌های آبی شوستر و گتوند)♦

سید محمدعلی موسوی علی زاده^۱، مهدی زینی وند^۲، جواد احدیان^۳، سعید امان پور^۴، هوشنگ مرادی^۵

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد سازه‌های آبی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۲. استادیار گروه سازه‌های آبی، دانشکده مهندسی آب و محیط‌زیست، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
۳. دانشیار گروه سازه‌های آبی، دانشکده مهندسی آب و محیط‌زیست، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۴. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۵. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

doi DOI: 10.22124/GSCAJ.2024.24439.1234

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۲/۱۲

چکیده

گردشگری از دیرباز یکی از عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی و توسعه جوامع بوده است و می‌توان آن را ابزاری برای تحرک اقتصاد حاشیه‌ای، ترویج و توسعه از طریق ایجاد اشتغال و درآمد تعریف کرده‌اند، که در طول چند دهه گذشته به شدت گسترش یافته است. از جذاب‌ترین شاخه‌های صنعت گردشگری که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است، می‌توان به گردشگری آبی اشاره کرد. گردشگری آبی به‌ویژه زمانی که سود فعالیت‌های دیگر بخش‌های اقتصادی در حال کاهش باشد، جایگزینی مناسب و راهبردی برای پایداری توسعه است. نوع تحقیق حاضر از لحاظ هدف، در دسته پژوهش‌های بنیادی و از نظر ماهیت و روش، پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل (۳۷۶ نفر) نفر از گردشگران، نخبگان و شهروندان (در منطقه مورد مطالعه) است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده است. اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه گردآوری و خروجی با استفاده از مدل آماری نرم‌افزار Minitab و معادلات ساختاری (EQS) مدل‌سازی شدند. در نهایت راهبردهای پیشنهادی در قالب مدل استراتژیک SOAR استخراج شدند. نتایج به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که در وضع موجود بیشترین امکان تحقق‌پذیری مربوط به شاخص‌های اقتصادی و مدیریتی - زیرساختی است؛ همچنین یافته‌های تحقیق بیانگر این است که میزان اثرگذاری متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته تا سطح ۵۱ درصدی قابل پیش‌بینی می‌باشد و معنی‌داری بین متغیرهای مستقل و وابسته تا سطح ۹۵ درصدی معناداری را نشان داده و در بین مؤلفه‌های مربوط به توسعه گردشگری آبی، مؤلفه‌های اقتصادی با ضریب بتا ۳۶۳ درصدی و عوامل مدیریتی - زیرساختی با ضریب بتا ۲۰۶ درصدی دارای بیشترین تأثیرگذاری بر جذب گردشگر و توسعه گردشگری آبی در منطقه می‌باشد. همچنین خروجی SOAR بیانگر این است که مهم‌ترین راهبرد اجرایی از نظر ذینفعان و جامعه نخبگان به ترتیب آمادگی شهروندان جهت پذیرایی از گردشگران، وجود روحیه گردشگرپذیری، دارا بودن امکانات توریستی - تاریخی فراوان، تعهد و اهمیت مدیران مربوطه جهت توسعه گردشگری منطقه می‌باشند.

واژگان کلیدی: گردشگری ساحلی، مدل معادلات ساختاری EQS، راهبرد استراتژیک SOAR، خوزستان.

نکات برجسته:

- عوامل اقتصادی دارای بیشترین میزان تأثیرگذاری بر جذب گردشگر و توسعه گردشگری آبی در منطقه می‌باشد.
- مهم‌ترین راهبرد اجرایی از نظر ذینفعان و جامعه نخبگان، آمادگی شهروندان جهت پذیرایی از گردشگران و وجود روحیه گردشگرپذیری آنها می‌باشد.

♦ این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول به راهنمایی نویسنده دوم و سوم و مشاوره نویسنده چهارم در گروه سازه‌های آبی، دانشکده مهندسی آب و محیط‌زیست دانشگاه شهید چمران اهواز می‌باشد.

*نویسنده مسئول: m.zeinivand@Scu.ac.ir

۱. مقدمه

گردشگری امروزه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و پویاترین فعالیت‌ها در جهان مطرح است. این امر به‌گونه‌ای است که شمار گردشگران خارجی، داخلی و میزان درآمدزایی آن در سطح جهانی پیوسته در حال افزایش است. در حال حاضر عواملی چون رشد جمعیت، افزایش شهرنشینی و مشکلات زندگی شهری، رشد ارتباطات و فناوری، رشد و توسعه حمل‌ونقل و افزایش اوقات فراغت و همچنین افزایش درآمدها، زمینه را برای سیر و سفر و گردشگری افراد فراهم نموده است. گردشگری در چند سال گذشته رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشته است و با وجود انواع مختلف نزاع‌های داخلی و بین‌المللی، آشفتگی اقتصادی در نقاط مختلف جهان، گردشگری به یکی از مهم‌ترین صنعت‌ها در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، تبدیل شده است (Paramati, Et al, 2017). امروزه گردشگری در حال تبدیل شدن به یکی از ارکان اصلی اقتصاد تجاری جهان است (سالارزهی و میرزاده، ۱۳۹۴: ۱۲۴-۱۲۱)؛ و بسیاری از برنامه‌ریزان از آن به‌عنوان رکن اصلی توسعه یاد می‌کنند. در واقع گردشگری در بسیاری از کشورهای جهان، یکی از پیچیده‌ترین کسب‌وکارهای بشری می‌باشد و به‌عنوان فعالیتی چند وجهی دارای کارکردها و اثرات مثبت گوناگون است که از جمله آن‌ها می‌توان به اشتغال‌زایی، کسب درآمد، جذب ارز و تقویت زیرساخت‌ها و ... اشاره کرد (زرآبادی و عبدالله، ۱۳۹۲: ۳۸). با رونق جهانی صنعت گردشگری، تعداد فزاینده‌ای از مناطق در کشورهای در حال توسعه، اهمیت توریسم را به منزله عاملی مهم در توسعه اقتصادی درک کرده‌اند (بهمنی و نمامیان، ۱۳۹۹: ۱۷۳). توسعه گردشگری در تمامی عرصه‌ها چه در سطح ملی - منطقه‌ای و چه در سطح بین‌المللی مورد توجه برنامه‌ریزان دولتی و شرکت‌های خصوصی قرار گرفته است. بسیاری از کشورها به این حقیقت پی برده‌اند که جهت بهبود وضعیت اقتصادی خود باید ابتکار عمل به خرج دهند و درصدد یافتن راه‌های جدیدی برآیند (عرب، ۱۳۹۲: ۶۵). این صنعت در بیشتر کشورهای دنیا به‌عنوان پدیده‌ای با تأثیرات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مطرح است. مطالعات انجام شده این موضوع را به اثبات رسانده است که گردشگری یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی و توسعه جوامع معاصر است (Aziri & Nedelea 2013). گردشگری به‌دلیل داشتن فواید اقتصادی مورد توجه بسیاری از کشورها و شهرها قرار گرفته است. یکی از دلایلی که اغلب گردشگری مورد توجه قرار گرفته است یک فعالیت جایگزین برای مناطقی که صنایع دستی در آن کاهش یافته است (آفرودیتا، ۲۰۲۰: ۱). بسیاری از کشورها با برنامه‌ریزی‌های دقیق و کارآمد اقدام به فراهم کردن بستر مناسبی برای این صنعت در کشور خود کرده‌اند (خاکساری و دهقانی، ۱۳۹۳: ۲).

گردشگری به گونه‌های مختلفی تقسیم می‌شود که گردشگری آبی یکی از این گونه‌ها به شمار می‌آید. این نوع از گردشگری شامل تمامی انواعی از گردشگری می‌باشد که به نوعی با منابع آبی در ارتباط هستند. این نوع گردشگری در سال‌های اخیر بیشتر مورد توجه متولیان امر قرار گرفته است. سرزمین‌های دارای منابع آب از نظر محصولات و تجربیات، تنوع زیادی را ارائه می‌دهند؛ برخی از این تجربیات جدید هستند مانند منوهای آب یا هتل‌های شناور که تعامل فیزیکی و بصری با آن انجام می‌شود. سایر تجربیات، احیای ایده‌های سنتی و باستانی مانند استفاده از آب‌های معدنی که خواص درمانی آن‌ها می‌تواند بهزیستی جسمی و روانی فرد را ارتقاء بخشد (فولگادو- فرناندز و همکاران، ۲۰۱۹: ۲).

کشور ایران از این حیث دارای استعدادهای زیادی بوده و استان خوزستان در جنوب غربی کشور با برخورداری از رودخانه‌ها و سازه‌های آبی متنوع یکی از مهم‌ترین مناطق دارای پتانسیل بسیار بالا در بخش گردشگری آبی و سازه‌های آبی محسوب می‌شود. پتانسیل‌های موجود رودخانه‌ها و تالاب‌های استان خوزستان برای تبدیل این استان به قطب گردشگری آبی تاکنون مغفول مانده و توجه خاصی به آن نشده است؛ این در حالی است که در صورت برنامه‌ریزی شایسته در این زمینه فواید اقتصادی بسیاری از توسعه گردشگری در کنار مزیت‌های اجتماعی و فرهنگی عاید این استان خواهد شد. لذا در مطالعه حاضر، هدف شناسایی و ارزیابی فاکتورهای تأثیرگذار بر جذب گردشگر و بازدیدکننده از سازه‌های آبی شوشتر و گتوند استان خوزستان به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار همه جانبه از ابعاد فوق می‌باشد. حال با توجه به اهمیت گردشگری در زمینه‌های متعدد؛ سؤال‌های اصلی پژوهش به این شرح است: عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری آبی کدام است؟ کدام بعد یا ابعاد امکان تحقق بخشی در جهت توسعه گردشگری آبی را دارا می‌باشد؟ پاسخگویی به سؤالات فوق نقشی بنیادین در استفاده مطلوب از ظرفیت و پتانسیل گردشگری آبی در توسعه پایدار استان خوزستان و منطقه نفوذ آن خواهد داشت.

۲. مبانی نظری

گردشگری به عنوان عنصر اصلی جهانگردی با ورود خود به یک کشور موجب اشتغال، ارزآوری و همچنین ارتباط سیاسی، فرهنگی و تأثیرات بین‌المللی می‌گردد (Adham et al. 2015). مزایای سفر و گردش غیر قابل انکار است و به میزان قابل توجهی به اقتصاد کمک می‌کند و بازار شغلی عظیمی ایجاد می‌کند (Pham, and Et al 2019). گردشگری به‌طور کلی در دهه گذشته در اتحادیه اروپا حدود ۱۰ درصد کل تولید ناخالص داخلی را فراهم می‌کند. به‌عنوان مثال در سال ۲۰۱۳، این تولید ۱/۶ تریلیون، شغل ۱۱/۴ میلیون نفر بود (Bigano, and et al 2017). گردشگری آبی بخصوص زمانی که سود فعالیت‌های دیگر بخش‌های اقتصادی در حال کاهش باشد، جایگزین مناسبی برای آن‌ها و راهبردی برای توسعه پایدار است. گردشگری دریایی و ساحلی موجب اشتغال بیش از ۳/۲ میلیون نفر در اروپا شده است، ۱۸۳ میلیارد یورو به تولید ناخالص داخلی افزوده و بیش از یک سوم اقتصاد دریایی را شامل می‌شود. در این میان ۵۱ درصد ظرفیت تخت هتل‌ها در سراسر اروپا در مناطق با مرز دریایی متمرکز شده است (بیگانو، ۲۰۱۷: ۲). مناطق اقیانوسی و ساحلی میزبان خدمات کلیدی اکوسیستم‌ها هستند که طیف وسیعی از فعالیت‌های اقتصاد آبی و سکونتگاه‌های انسانی را در سراسر جهان حفظ می‌کنند (Uribe et al., 2021). گردشگری ساحلی و دریایی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصاد آبی در اروپا را نشان می‌دهد (لپوسا، ۲۰۲۰). از آنجایی که تعامل گردشگران با دریا به شکل فعالیت‌هایی مانند حمام آفتاب، غواصی، قایق‌سواری شکل می‌گیرد (Arabadzhyan et al., 2021; Scott et al., 2012)، یک تجربه توریستی رضایت‌بخش تا حدودی به کیفیت این کیفیت اکوسیستم‌های دریایی بستگی دارد (Belgrano and Villasante, 2021). تنوع در کار گردشگری و اشتغال ارتباط نزدیکی با تغییرات اقتصادی و اجتماعی دارد (راجرسون و راجرسون، ۲۰۱۹؛ سیواس و رایلی، ۱۹۹۹). جایی که فرصت‌های شغلی در برخی صنایع کاهش می‌یابد، گردشگری ممکن است به دلیل دسترسی آن به بندر تحرکی بین صنعت ارائه کند (Szivas et al., 2003: 65). برخی از مطالعات نشان می‌دهند که چنین انتقال‌هایی ممکن است فرصت‌های ارزشمندی را ارائه دهند (Szivas et al., 2003; Avila Foucat & Rodríguez-Robayo, 2018). برای توسعه موفقیت‌آمیز گردشگری بالأخص گردشگری آبی، زیرساخت‌های مناسب لازم و ضروری است و در کشورها و مناطقی که دارای منابع و جاذبه‌های گردشگری می‌باشند، نداشتن زیرساخت‌ها باعث عدم استقبال گردشگرها شده و موجب محرومیت آن مناطق از مزایای صنعت گردشگری می‌شود. در بیشتر استان‌ها و شهرهای ایران به دلیل نبود زیرساخت‌های مناسب، چنین شرایطی حاکم می‌باشد، لذا بررسی و شناسایی مشکلات زیرساخت‌های مرتبط و سایر مشکلات از جمله فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی ... و اقدام لازم در جهت رفع آن‌ها نیازمند برنامه‌ریزی مدون می‌باشد که با شناسایی و به‌کارگیری تمامی ظرفیت‌ها جهت رفع موانع پیش و روی این صنعت در استان می‌توان به یکی از قطب‌های اصلی گردشگری آبی در کشور و حتی منطقه تبدیل شد. استان خوزستان دارای بیشترین منابع و سازه‌های آبی در کشور با جاذبه‌ها و پتانسیل‌های گردشگری فراوانی می‌باشد که می‌توان با شناسایی و سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مناسب و رفع موانع و محدودیت‌ها شرایط بهتری را برای جذب گردشگر را فراهم کرد که مطمئناً توسعه پایدار شهری و منطقه را در پی خواهد داشت. به دلیل وجود رودخانه‌های پرآب و مهم در خوزستان مانند کارون، دز، کرخه و همچنین سدهای متعدد و باتلاق‌ها و هورها و تالاب‌هایی همچون هورالعظیم و ... شرایط و پتانسیل قطب گردشگری آبی در کشور و منطقه را دارد. از جمله علل اصلی توجه به گردشگری آبی را می‌توان لزوم توجه به افزایش تولید ناخالص ملی و افزایش سهم درآمد استان جهت متنوع سازی اقتصاد و رهایی از اقتصاد تک‌محصولی مبتنی بر نفت، ایجاد اشتغال برای ساکنان محلی، سعی در اجرای سند راهبردی و یکپارچه‌سازی توسعه گردشگری آبی در قلمرو سدهای مخزنی و سازه‌های آبی قدیمی استان در جهت توسعه پایدار گردشگری در ابعاد مختلف، اشاره نمود. با توجه به وجود آثار باستانی فراوان در شهرهای شوشتر و گتوند نیز منابع آبی فراوان، وجود آسیاب‌های شوشتر^۱ و تأسیسات و سازه‌های آبی که از شهرت جهانی برخوردار هستند، در مجموع باعث جذب سالانه تعداد زیادی از گردشگران از این شهر می‌شود. در شهر گتوند نیز، با وجود سد بزرگ خاکی گتوند و سد تنظیمی آن، طبیعت ایجاد شده در بالا دست سد و اطراف دریاچه آن نیز یکی از مناطق بکر استان خوزستان محسوب می‌شود.

۳. پیشینه پژوهش

ماتیاس^۱ (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای به ارزیابی خطرات مرتبط با اقلیم ناشی از تخریب تنوع زیستی دریایی برای گردشگری آبی و دریایی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که مرتبط‌ترین عامل تبیین‌کننده سطح ریسک، ظرفیت انطباقی است. این مطالعه ناهمگونی‌های جزایر را از دیدگاه محلی نشان می‌دهد که ممکن است الهام بخش طراحی سیاست مشترک باشد. سناریوهای مختلف در مورد جزایر مورد مطالعه، حوزه‌های سیاست‌سازگاری خاصی را برجسته می‌کنند که ممکن است در هر مورد برای پاسخ مؤثرتر به تهدید اولویت‌بندی شوند. این مطالعه اعتبار رویکرد روش‌های ترکیبی را برای برنامه‌ریزی سازگاری در مناطق گردشگری ساحلی نشان می‌دهد.

دیلی و همکاران^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی به مدل‌سازی تقاضای گردشگری دریایی و ساحلی داخلی با استفاده از مدل‌های لاجیت و شمارش هزینه سفر پرداختند گردشگری داخلی دریایی و ساحلی در طول چند سال گذشته به دلیل تأثیرات نگرانی‌های زیست‌محیطی مرتبط با سفرهای بین‌المللی، مزایای بهداشتی مرتبط و محدودیت‌های سفر مرتبط با COVID-19 اهمیت بیشتری پیدا کرده است. در نتیجه، این تحقیق عوامل تعیین‌کننده تقاضا برای سفرهای روزانه داخلی و اقامت‌های شبانه توسط ساکنان ایرلندی به مناطق دریایی و ساحلی را تحلیل می‌کند. عواملی را که بر مشارکت در بازارهای یک روزه و شبانه ساحلی تأثیر می‌گذارند، بررسی می‌کنند. دو مدل هزینه سفر کوتاه شده برای بررسی مدت سفر به کار گرفته شده است، یکی تعداد سفرهای یک روزه را تجزیه و تحلیل می‌کند و دیگری تعداد شب‌های سپری شده در مناطق دریایی و ساحلی را بررسی می‌کند. نتایج حاکی از تقسیم‌بندی بین کسانی است که می‌توانند و نمی‌توانند به گردشگری دریایی و ساحلی دسترسی داشته باشند. به‌ویژه، کسانی که از نظر مالی وضعیت بهتری دارند، سطح دسترسی بیشتری به گردشگری دریایی و ساحلی ایرلند دارند. علاوه بر این، اگرچه به طور کلی در سیاست و بازاریابی گردشگری نادیده گرفته می‌شود، نتایج نشان‌دهنده بازار پرجنب‌وجوش یک روزه سفر است که مازاد مصرف‌کننده بالایی را برای هر نفر دارد.

ویجنباخ^۳ (۲۰۲۲) هویت‌سازی در تنوع گردشگری دریایی پرداختند این مقاله با ارائه بینش به تجربیات زیست شده اپراتورهای گردشگری دریایی از دیدگاه روانی اجتماعی، بحث‌های کنونی را در مورد انتقال کار گسترش می‌دهد تا از روایت اقتصادی غالب تنوع و تغییر اجتماعی فراتر رود که پیامدهایی بر چگونگی تسهیل انتقال به کار گردشگری دارد.

ابیلی و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ریزی و مدیریت محدودیت‌ها و موانع توسعه گردشگری بین هران و چین» به این نتیجه رسیدند که گردشگری پیوسته با رشد اقتصادی و اجتماعی برای جوامع، پیوند مثبت دارد.

سامرز و همکاران^۵ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «توانمندی‌ها و موانع گردشگری به عنوان محرک رشد اقتصادی و اجتماعی فرهنگی در کوئینزلند» به این نتیجه رسیدند که کشورهای مختلف برای رسیدن به نرخ بیکاری کمتر، افزایش تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه بالاتر و افزایش صادرات و درآمد بیشتر تلاش می‌کنند تا صنعت گردشگری نقش مهمی در توسعه اقتصادی بسیاری از آن‌ها ایفا کند.

آلوس و همکاران^۶ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «مدیریت، تجزیه و تحلیل سودمندی اجتماعی در منطقه‌ی ساحلی در جنوب اسپانیا» به این نتیجه رسیدند که بیشتر مردم ترجیح می‌دهند به سواحل که مجاورت یک شهر یا منطقه‌ی پرجمعیت و دارای مؤلفه‌های اجتماعی قوی هستند بروند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که هزینه‌های استراتژی مدیریت بسیار پایین‌تر از ارزش حاصل از گردشگران است؛ بنابراین، سرمایه‌گذاری انجام شده توسط مدیران ساحلی محلی، توجیه اقتصادی دارد و برای حفظ و یا افزایش درآمد منطقه باید از گردشگری ساحلی استفاده شود. به مدیران ساحلی نیز پیشنهاد می‌شود که به منابع طبیعی ساحلی، هنگام انتخاب ساحل توجه کنند و در بخش دارایی‌های طبیعی که بازده بالاتری نسبت به انواع دیگر دارد، سرمایه‌گذاری کنند.

1. Matías
2. Deely and et al
3. Winchenbach and et al
4. Abili and et al
5. Summers and et al
6. Alves

تامیامی و همکاران^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ریزی برای منطقه کنار رودخانه بانوان سکامبینگ، جهت بهبود وضع زندگی ساکنان محلی» به این نتیجه رسیدند که حمایت مردم منطقه و حفاظت از تأسیسات آبی مانند پل‌ها و همچنین حفاظت از پارک‌ها و کافه‌ها جهت پیشرفت گردشگری آبی نقش فزاینده‌ای خواهد داشت. آنتارا^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی به مقایسه چهار رویکرد یا الگوی مدیریت مقصدهای گردشگری ساحلی در بالای کشور اندونزی پرداختند این چهار الگو عبارت‌اند از: الگوی مدیریت به وسیله مقامات حکومت مرکزی، الگوی مدیریت به وسیله سنت روستایی، الگوی مدیریت به وسیله اساس و بنیاد روستایی و توسعه طبیعی (بدون الگوی مدیریتی). نتایج کلی الگوهای مدیریتی مطلوب است، مناطق ساحلی بدون مدیریت برنامه‌ریزی شده گردشگری مشکلات، مسائل چندگانه‌ای دارند، اعم از نبود امنیت، در دسترس نبودن اطلاعات درباره امکانات مقصد، عدم استفاده بهینه از زمین، عدم کنترل صحیح منابع ساحلی مانند صخره‌های مرجانی و نبود کنترل بر تمیزی ساحل. وینر^۳ (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان «آینده گردشگری منطقه مدیترانه با استفاده از سناریوهای تغییر اقلیم» نشان دادند که در آینده با گرم‌تر شدن دریای مدیترانه این منطقه به یک قسمت لذت‌بخش‌تر در بهار و پاییز برای گردشگری تبدیل خواهد شد.

گودرزی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «بررسی و تحلیل موانع توسعه گردشگری آبی در استان خوزستان» جهت توسعه گردشگری آبی استان خوزستان راهکارهای ارائه نمودند. از جمله راهکارها، توسعه زیرساخت‌های محیطی و کالبدی، تمایل و مشارکت بخش خصوصی، بهبود اعتبارات دولتی، یکپارچگی مدیریتی و کاهش بروکراسی اداری و نیز تبلیغات و بازاریابی ارائه شدند. قربانی (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «اهمیت اکوتوریسم منابع آبی در توسعه گردشگری آبی در توسعه گردشگری مناطق کوهستانی (همدان)» به این نتیجه رسیدند در مجموع عوامل داخلی مؤثر بر توسعه اکوتوریسم منابع آبی در نواحی مورد مطالعه ۱۰ عامل به‌عنوان فرصت‌های خارجی و تعداد ۹ عامل به‌عنوان تهدید خارجی مورد شناسایی و ارزیابی قرار گرفتند. قادری و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی مدیریت گردشگری ساحلی؛ تحلیل رویکرد یکپارچه پرداختند نتایج این پژوهش بیانگر این است که شیوه مدیریت کنونی در عین مطلوبیت و محبوبیت، نیازمند عملیاتی کردن معیارهایی چون ایجاد بستر قانونی و صراحت و شفافیت مقررات، حمایت مالی، وضوح کافی تعیین مسئولیت‌ها، تمرکززدایی و توزیع قدرت منصفانه، فرهنگ‌سازی، تقویت احساس مسئولیت اجتماعی و نگرش و منطق پایداری در میان سازمان‌های درگیر و در ارتباط با گردشگری است که در برخی شرایط و کشورها کار آسانی نخواهد بود.

در نهایت با توجه به مطالعات صورت گرفته شاخص‌های مؤثر در توسعه گردشگری آبی در چهار دسته شاخص‌های محیطی، مدیریتی، اجتماعی و اقتصادی قابل بررسی است. شکل (۱) مفهومی تحقیق را نشان می‌دهد.

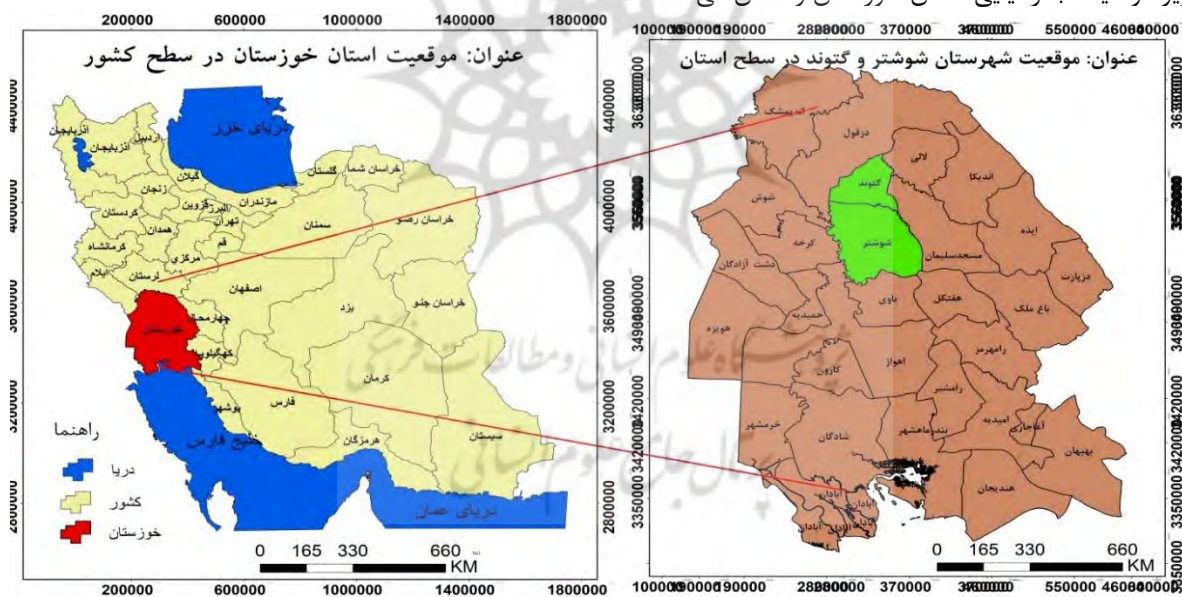
شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲)

1. Tamiami
2. Antara
3. Viner

۴. روش پژوهش

استان خوزستان با وسعت ۶۴۰۵۷ کیلومترمربع (۴ درصد از مساحت کل کشور) وسیع‌ترین استان در نیمه‌ی غربی کشور است. موقعیت ویژه‌ی آن در یکی از حساس‌ترین نقاط جنوب غرب کشور و مجاورت با کشورهای خلیج فارس، جایگاه منحصر به فردی به آن بخشیده است. این استان بین ۲۹ درجه و ۵۷ دقیقه تا ۳۳ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۷ درجه و ۴۰ دقیقه تا گرینویچ در جنوب غربی ایران و با میانگین ارتفاع ۱۵۰ متر از سطح دریا قرار دارد. شهرستان شوشتر با مساحتی بالغ بر ۲۴۳۶ کیلومتر مربع در شمال استان خوزستان و با ارتفاع ۱۵۰ متری از سطح دریا قرار دارد. جمعیت آن در سرشماری (۱۳۹۵)، ۱۰۱۸۷۸ نفر ثبت شده است. گذر دو رود مهم و پرآب ایران، یعنی کارون و دز، تأثیر زیادی در تاریخ و آثار باستانی و همچنین رونق کشاورزی منطقه گذاشته است. سازه‌های آبی مورد مطالعه در شهرستان شوشتر، شامل آسیاب‌های آبی^۱، بند میزان^۲ و کانال داریون^۳ می‌باشند. که بسیاری از باستان‌شناسان دنیا از آن به‌عنوان شاهکار مهندسی باستانی جهان یاد می‌کنند. این سازه‌های آبی تاریخی، مجموعه‌ای بهم پیوسته از ۱۳ نوع اثر تاریخی شامل پل‌ها، بندها، آسیاب‌ها، آبشارها، کانال‌های دست و تونل‌های عظیم هدایت آب است. این بند و دیگر سیستم‌های آبی - تاریخی هم جزو آثار ملی و هم در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده است. دیگر سازه آبی مورد مطالعه در این پژوهش سازه‌های آبی گتوند در شمال شهرستان شوشتر است. این شهرستان در آخرین سرشماری با ۷۴۰۰۰ نفر جمعیت و ارتفاع آن از سطح دریا ۶۵ متر می‌باشد و فاصله آن از مرکز استان ۱۲۶ کیلومتر می‌باشد. این شهر دارای سازه‌های آبی مهم شامل سد تنظیمی انحرافی^۴ و سد گتوند^۵ می‌باشد که این سد به نام سد گتوند علیا، از بزرگ‌ترین سدهای ایران بر روی رودخانه کارون در جنوب غربی کشور است. دریاچه این سد با گنجایش چهار میلیارد و پانصد میلیون مترمکعبی دومین دریاچه مصنوعی بزرگ کشور پس از کرخه می‌باشد. دریاچه این سد پس از آگیری می‌تواند به‌عنوان یک جاذبه گردشگری آبی برای منطقه باشد. (شکل ۲) در زیر موقعیت جغرافیایی استان خوزستان را نشان می‌دهد.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهرستان شوشتر و گتوند در استان و کشور (منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲)

در جدول (۱) و شکل (۳) به تعدادی از جاذبه‌ها و کانون‌های گردشگری و گردشگر پذیر شهرستان‌های مورد مطالعه پژوهش حاضر اشاره شده است.

- 2-Water mills
- 3-Mizan Dam
- 4-Darioon creek
- 6-Gotvand Dam
- 7-Gotvand diverting regulatory dam

جدول ۱. آثار تاریخی و جاذبه های گردشگری منطقه مورد مطالعه تحقیق (سازه های آبی شوشتر و گتوند)

نمونه های از جاذبه تاریخی - توریستی شهرستان شوشتر	نمونه های از جاذبه تاریخی - توریستی شهرستان گتوند
متعلق به دوران ساسانی و یکی از بخش های مهم سازه های آبی باستانی شوشتر است. این بند، آب کارون را بین رودهای شطیط و گرگر تقسیم می کند. بند میزان یکی از جاهای دیدنی شوشتر است که از چند دهانه تشکیل شده و مهم ترین آن ها دهانه ای است که تنظیم میزان آب دو شاخه رودخانه را انجام می دهد.	تپه چغا در شهر گتوند بیش از ۳۴۰۰ سال قدمت دارد و مربوط به دوره ایلامیان است، براساس مطالعات انجام شده بنایی از نوع معابد ایلامی و از دوران تاریخی ایلام میانی است که براساس آجر نوشته های کشف شده مربوط به اونتاش گال پسر «هومبان من» است
یکی دیگر از جاهای دیدنی شوشتر در نزدیکی رود کارون و مُشرف به بند میزان است. این برج در ارتفاع ۴ متری از سطح زمین ساخته شده است. نمای بیرونی کلاه فرنگی، پوشیده از سنگ های تراش خورده بوده است؛ اما در اثر فرسایش و گذر زمان در حال حاضر متأسفانه فقط ۳ متر از ۷ متر ارتفاع برج سنگ کاری است و باقی سنگ های نمای بیرونی ریخته اند.	سد بزرگ گتوند اگر چه آسیب های زیست محیطی دارد اما کارشناسان معتقدند این سد سیل های زیادی را مهار کرده است و طبیعت پشت سد نیز یکی از مناطق بکر استان خوزستان است.
بزرگ ترین شاخه دست گند از رود کارون است که در بند میزان از رود جدا شده است و دوباره در روستای بندقیچر به آن می پیوندد. این شاخه به همراه نهر داریون دومین نهر بزرگ ساخته دست انسان بعد از گرگر است. «داریون» برگرفته از نام داریوش است که بعد از هزاران سال همچنان نام سازنده خویش را یاد می کشد.	سد تنظیمی گتوند در سال ۱۳۵۶ به منظور آبیاری اراضی گتوند، عقیلی و کشت و صنعت کارون به بهره برداری رسید، نمای این سد و دریاچه آن در کنار کوه های زاگرس بسیار چشم نواز است.
قلعه سلاسل روزگاری دژی محکم برای دفاع از شهر شوشتر در مقابل حملات بیگانگان بود. والی خوزستان در این دژ مستقر بود و از آنجا آب نهر داریون را کنترل می کرد. از این دژ بزرگ که زمانی سربازخانه ها، طولیله ها، حمام ها، شبستان ها، برج ها، باغچه ها، قورخانه، نقاره خانه، حرم خانه، آشپزخانه و قایب های متعدد داشته، حالا فقط تونل های داریون و اتاق های زیرزمینی و شوادان هایش (زیرزمین های منزلی که بافت قدیمی دارند)، باقی مانده که البته باوجود خرابی های فراوان همچنان از جاهای دیدنی شوشتر است.	وجود رودخانه بزرگ و مهم کارون در شهرستان، طبیعت بکر و ساحل زیبایی را به وجود آورده است که فضای سالم و دلنشینی را در کنار رودخانه برای خانواده ها رقم می زند.
پل شادروان نزدیک به ۵۰۰ متر طول دارد و داری ۴۴ دهانه بزرگ و ۴۳ دهانه کوچک است که در حال حاضر ۹ دهانه در سمت شمال و ۲۸ دهانه در ضلع جنوبی پل باقی مانده است. این پل بزرگ به عنوان اثری دیگر از مجموعه نظام آبی تاریخی شوشتر، به دستور شاهپور یکم، شاهنشاه ساسانی، ساخته شده است. بند قیصر را که قدیمی ترین پل جهان است، مهندسان رومی ساخته اند. فردوسی هم در شاهنامه خود ابیاتی را در وصف ساختن پل شادروان آورده است.	پارک کوهستان گتوند در مجاورت کوه های سد تنظیمی گتوند قرار دارد و بخاطر موقعیت مناسب و فضای بازش مکان خوبی برای استراحت چند ساعته است، گتوند یک پارک جنگلی نیز دارد.
بند ماهی بازان یا بند خداآفرین یک بند طبیعی است که برای افزایش فشار آب و بالا نگهداشتن سطح آب در مسیر رود دست کند گرگر پیش بینی شده بود. این بند یک رشته سنگ یکپارچه است که در وسط آن سه دیوار ساخته شده از مصالح وجود دارد.	مجموعه بندبهمن و سه پولان مشتمل بر بند، کانال و چند حلقه آسیاب است که هدف از ایجاد آن چرخاندن چرخ آسیابهای موجود در مسیر بوده است. بنای اولیه آن ها از آثار دوره ساسانی است، تصویر اول مربوط به سه پولان و تصویر دوم مربوط به بند بهممن است.
بند شرابدار قسمتی دیگر از سازه های آبی شوشتر است که آن را به واسطه باغ های انگوری که در اطراف آن قرار داشته است به این نام می شناسند. این بند، بین دو بنای آبی مهم پل بند لشکر و پل بند ماهی بازان و روی نهر رقت، از انشعاب های رودخانه داریون، بنا شده است. این مکان هم یکی دیگر از جاهای دیدنی شوشتر است.	تنگ عقیلی بین روستای دو پیران در بخش مرکزی و روستای دشت بزرگ در بخش عقیلی قرار دارد و رودخانه کارون از میان آن دو می گذرد. چشمه های آب معدنی و غارهای زیبا تنگ عقیلی یکی از بکرترین نقاط گردشگری هستند

بند لشگر پل بند لشگر روی نهر رقت و در کنار دروازه لشگر، یکی از دروازه‌های تاریخی شوشتر، ساخته شده است. پیشینه ساخت پل بند لشگر، همانند دیگر بناهای آبی تاریخی شوشتر، به دوره ساسانیان باز می‌گردد؛ اما این بنا در دوران صفویه یک بار تعمیر شد. این پل که با ماسه سنگ و ساروج ساخته شده ۱۲۴ متر طول و ۵/۸ متر ارتفاع دارد و از جاهای دیدنی شوشتر به حساب می‌آید.

بند دختر پل بند دختر آب‌های کارون را در پشت خود ذخیره می‌کرده است تا با بالا آمدن سطح آب، دو تونل در دو طرف رود پر از آب شوند. این پل سنگی و ساروجی، یکی از جاهای دیدنی شوشتر محسوب می‌شود. بند دختر در آخرین تنگه کوهستانی که رود کارون از آن عبور می‌کند، بنا شده است و نام آن بر گرفته از «قلعه دختر» در همان نزدیکی است.

باغ خان مجموعه باغ خان، یکی دیگر از جاهای دیدنی شوشتر و از آثار دوره قاجاریه است. این باغ در کنار رود گرگر قرار دارد و آب آن از طریق کانال‌های مربوط به مجموعه آبشارها و آسیاب‌های تاریخی شوشتر تأمین می‌شود. مساحت باغ چیزی نزدیک به ۱۶۰۰ مترمربع است و راه ورود به آن، یک دالان است.

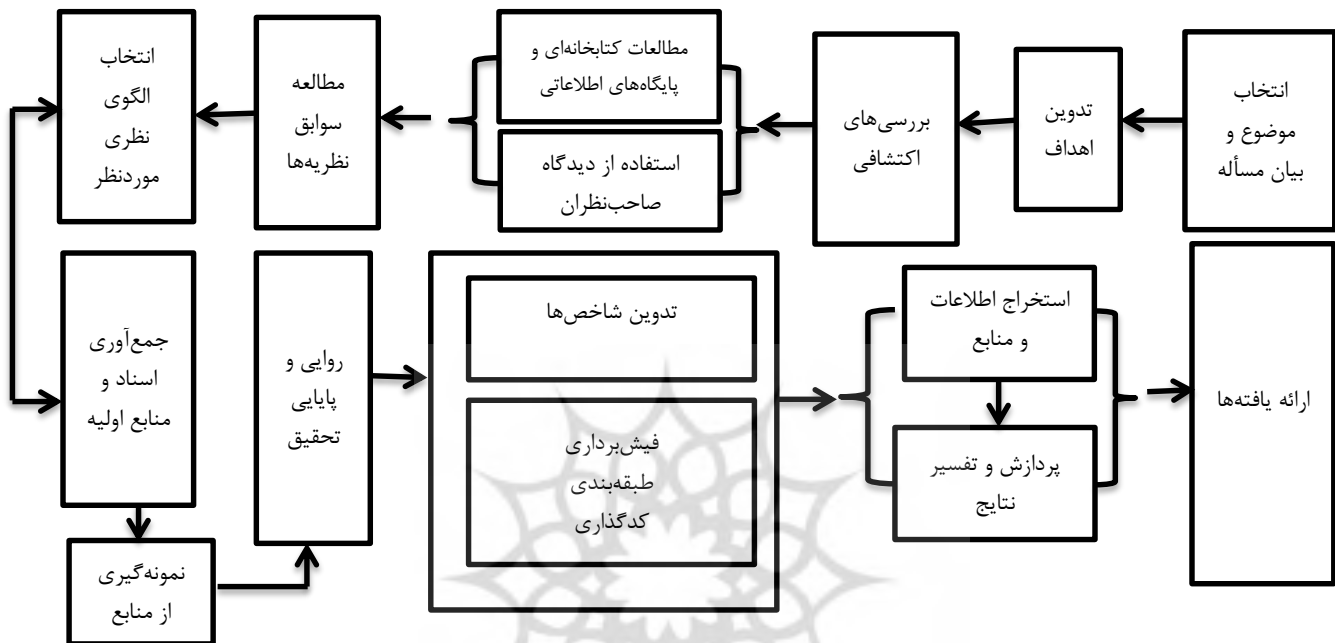
منبع: آثار تاریخی - توریستی شوشتر و گتوند (برگرفته از سایت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری خوزستان، ۱۴۰۲)

شکل ۳. سازه‌های آبی شهرستان‌های شوشتر و گتوند

پژوهش حاضر از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی، از نظر هدف نیز بنیادی است. با توجه به ماهیت موضوع و شاخص‌های مورد بررسی، برای گردآوری اطلاعات از روش تحقیق اسنادی و مطالعات میدانی (پرسشنامه، مصاحبه) است. سؤالات بر اساس متغیرهای تعیین شده با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کاملاً مخالف، مخالف، نظری ندارم، موافق، کاملاً موافق) تدوین گردید. روایی پرسشنامه توسط کارشناسان مرتبط با تحقیق و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ تأیید شد. نتایج آزمون که با ضریب ۰/۷۴۵ به دست آمده است نشان‌دهنده قابلیت اعتماد و وجود پایایی پرسشنامه است. جامعه آماری در

این پژوهش شامل نخبگان، گردشگران و شهروندان مناطق مورد مطالعه در تحقیق بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ۳۷۶ نفر انتخاب شده است. اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه گردآوری و سپس با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای و دیگر آزمون‌ها در نرم‌افزارهای Spss و Minitab و همچنین با استفاده مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزار (EQS) داده‌های گردآوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است (دلیل انتخاب این نرم‌افزار به جای دیگر نرم‌افزارها از جمله ایموس و لیزرل را می‌توان عدم محدودیت در حجم نمونه و توزیع مناسب آن دانست). در نهایت با استفاده از مدل استراتژیک SOAR راهبردهایی استخراج و با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهادهای لازم بیان و از تحقیق نتیجه‌گیری شد. در شکل شماره ۴ فرایند روش تحقیق اسنادی این پژوهش آورده شده است.

شکل ۴. چارچوب پژوهش (منبع: تدوین نگارندگان، ۱۴۰۱)

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

۵.۱. ویژگی‌های پاسخگویان

یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش نشان داده است که ۶۴/۰۳ درصد پرسش‌شوندگان را مرد و ۳۵/۰۶ درصد آن‌ها را زنان تشکیل داده‌اند (جدول ۲).

جدول ۲. یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش

متغیرهای توصیفی	نوع	تعداد	درصد
جنس	مرد	۲۴۷	۶۴/۰۳
	زن	۱۲۹	۳۵/۰۶
تحصیلات	دیپلم به بالا	۱۸۶	۴۹/۴
	لیسانس	۱۳۲	۳۵/۲
	فوق لیسانس	۳۶	۹/۵
	بالتر	۲۰	۵/۷
شغل	کارگر	۱۲۴	۳۳/۱
	کارمند	۵۷	۱۵/۱
	آزاد	۱۵۶	۴۱/۴
	سایر	۳۷	۱۰/۱۵

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

در میان گروه‌های سنی، بالای ۵۵ سال با ۷ درصد و بین ۲۱ تا ۴۰ سال ۵۶/۵ درصد به ترتیب کم‌ترین و بیش‌ترین حجم نمونه‌ی آماری را در برمی‌گیرند. در میان پاسخ‌دهندگان ۴۹/۴ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۳۵/۲ درصد دارای مدرک کارشناسی، ۹/۵ درصد دارای مدارک کارشناسی ارشد و مابقی دارای تحصیلات بالاتری بوده‌اند که بیانگر اطمینان بسیار بالا از میزان درک پاسخگویان نسبت به موضوع پژوهش است. هم‌چنین ۳۵/۴ درصد پاسخگویان مجرد و ۶۴/۶ درصد آن‌ها متأهل بوده‌اند. شاخص‌ها و ابعاد موضوع مورد مطالعه در جدول زیر آورده شده است. جدول (۳) مؤلفه‌های مربوط به فقر شهری را نشان می‌دهد.

جدول ۳. شاخص‌ها و مؤلفه‌های مربوط به توسعه گردشگری آبی

شاخص	بُعد	مؤلفه‌ها	شاخص	بُعد	مؤلفه‌ها
اجتماعی - فرهنگی	عوامل انسانی و اجتماعی	S1 مشارکت	زیست محیطی	عوامل طبیعی	E1 تنوع زیستی
		S2 آگاهی			E2 آب‌وهوای مناسب
		S3 عدالت			E3 مکان‌های تاریخی - توریستی
		S4 امنیت اجتماعی منطقه			E4 محیط زیست
		S5 برخورد اهالی محل			E5 جاذبه‌های طبیعی
		S6 دسترسی آسان			E6 بهداشت رودخانه‌ها
		S7 بهبود کیفیت خدمات			E7 پارکینگ عمومی
اقتصادی	عوامل اقتصادی	Ec1 ایجاد اشتغال پایدار	زیرساختی - مدیریتی	عوامل اجتماعی - سیاسی	M1 مدیریت یکپارچه
		Ec2 ایجاد درآمدزایی پایدار			M2 زیرساخت‌های ارتباطی
		Ec3 رفاه اقتصادی			M3 قوانین و سیاست‌ها
		Ec4 تبلیغات و بازاریابی			M4 سیستم حمل‌ونقل مناسب
		Ec5 افزایش سرمایه‌گذاری			M5 حمایت از بخش خصوصی
		Ec6 فضاهای خدماتی - تجاری			M6 فضاها و مراکز اقامتی
		Ec7 افزایش میزان تورم (گران‌فروشی)			M7 دیپلماسی فرامرزی (آبی)

منبع: نگارندگان: ۱۴۰۲

به‌منظور سنجش میزان تحقق‌پذیری هر یک از شاخص‌های مورد مطالعه، از آزمون فریدمن و تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که بیشترین تحقق‌پذیری به ترتیب در مورد شاخص‌های عوامل اقتصادی، عوامل مدیریتی - زیرساختی و عوامل اجتماعی، زیست محیطی می‌باشد که در این شاخص‌ها، متغیرهای شرایط اقتصادی (افزایش تورم) با میانگین آماری (۳/۷)، داشتن برنامه دیپلماسی فرامرزی با میانگین آماری (۳/۴)، تبلیغات و بازاریابی با میانگین آماری (۳/۳)، تنوع زیستی و قوانین و سیاست‌های موجود با میانگین آماری (۳/۱) دارای بیشترین تحقق‌پذیری می‌باشند، همچنین کمترین میزان تحقق‌پذیری مربوط به متغیرهای میزان بهداشت رودخانه‌ها و برخورد و تعاملات محلی می‌باشد که میانگین آماری آن‌ها ۲/۶ و میانگین رتبه‌ای فریدمن آن‌ها نیز ۲/۵ بوده است. ارزش آزمون خی دو (۵۷۰۰۰) نیز نشان می‌دهد که ارتباط متقابلی بین متغیرها وجود دارد و سطح معناداری برای متغیرهای تحقق ۰/۰۰۹ است که نشان می‌دهد ارتباط معناداری بین این متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. میزان تحقق‌پذیری سایر متغیرها در جدول شماره (۴) در زیر قابل مشاهده است.

جدول ۴. شاخص‌های توسعه گردشگری آبی و میزان تحقق‌پذیری آن‌ها در منطقه مورد مطالعه

ابعاد	گویه‌ها	آمار توصیفی						میانگین ملاکی = ۴/۲ - ۱۶۹ df		آزمون فریدمن
		میانگین	انحراف استاندارد	ضریب تغییرات	تفاوت میانگین	T	معناداری	سطح ۰/۹۵	میانگین رتبه‌ای	
عوامل زیست محیطی	Ec1	۳/۰۹	۱/۱۲	۰/۳۶	۳/۰۸	۳۵/۶۱	۰/۱۵۴	۲/۹	۳/۲	۳/۰۲
	Ec2	۳/۰۸	۰/۹۲	۰/۲۹	۳/۰۹	۴۳/۴۶	۰/۱۲۲	۲/۹	۳/۲	۳/۰۱
	Ec3	۳/۰۳	۰/۹۸	۰/۳۲	۳/۰۴	۴۰/۲۱	۰/۳۱۹	۲/۸	۳/۱	۲/۰۱
	Ec4	۳/۳	۱/۰۴	۰/۳۱	۳	۴۱/۵۶	۰/۰۰۰	۳/۱	۳/۵	۳
	Ec5	۲/۸	۰/۹۱	۰/۳۲	۲	۴۰/۲۵	۰/۹۸۵	۲/۷	۲/۹	۲/۵
	Ec6	۲/۸	۰/۸۵	۰/۲۸	۲	۴۰/۲۵	۰/۹۵۶	۲/۴	۲/۹	۲/۰۹
	Ec7	۳/۷	۱/۴	۰/۳۵	۳/۴	۴۳/۶۵	۰/۰۰۰	۲/۸	۳/۳	۳/۰۴
عوامل اجتماعی	S1	۳/۰۷	۱/۰۷	۰/۳۴	۳/۰۶	۳۷/۰۴	۰/۱۹۶	۲	۳	۳
	S2	۲/۷	۰/۹۵	۰/۳۵	۲	۳۷/۷۰	۰/۹۹۹	۲	۲	۳
	S3	۳/۱	۰/۹۷	۰/۳۱	۳	۴۱/۱۴	۰/۰۹۲	۲	۳	۲/۶
	S4	۳/۰۵	۱/۰۳	۰/۳۳	۳/۰۴	۳۸/۲۹	۰/۲۵۳	۲	۳	۳
	S5	۲/۸	۰/۹۳	۰/۳۳	۲	۳۹/۷۷	۰/۹۷۵	۲	۳	۲/۵
	S6	۳	۰/۹۲	۰/۳۰	۲	۴۲/۰۶	۰/۴۶۷	۲	۳	۳
	S7	۳/۴	۰/۹۸	۰/۳۵	۳/۲	۴۳/۰۸	۰/۰۸۵	۲/۳	۳/۷	۳
عوامل اقتصادی	Ec1	۳/۱	۰/۹۸	۰/۳۱	۳	۴۱/۲۸	۰/۰۳۸	۲	۳	۳
	Ec2	۲/۸	۰/۹۲	۰/۳۲	۲	۴۰/۴۳	۰/۹۴۱	۲	۳/۰۳	۳
	Ec3	۲/۹	۰/۹۷	۰/۳۳	۲	۳۹/۴۴	۰/۷۶۱	۲	۳/۰۹	۳
	Ec4	۲/۹	۱/۰۲	۰/۳۵	۲	۳۷/۵۴	۰/۷۲۶	۲	۳/۱۰	۳
	Ec5	۲/۸	۰/۹۳	۰/۳۳	۲	۴۰/۳۴	۰/۹۳۰	۲	۳/۰۴	۲/۹
	Ec6	۳	۰/۹۴	۰/۳۱	۳	۴۱/۲۲	۰/۴۶۸	۲	۳	۳
	Ec7	۳/۰۸	۱/۰۱	۰/۳۲	۳/۰۷	۳۹/۷۲	۰/۱۲۸	۲	۳	۳/۰۳
عوامل مدیریتی - زیرساختی	M1	۳/۱	۰/۹۰	۰/۲۹	۳	۴۵/۷۴	۰/۰۰۳	۳	۳/۰۶	۳
	M2	۲/۹	۰/۹۲	۰/۳۱	۲	۴۱/۹۶	۰/۵۶۶	۲	۳	۳
	M3	۲/۹	۰/۹۹	۰/۳۴	۲	۳۹/۰۴	۰/۵۳۱	۲	۳	۳
	M4	۲/۸	۰/۹۷	۰/۳۴	۲	۳۸/۱۷	۰/۹۶۵	۲	۳/۰۱	۳
	M5	۳/۰۶	۰/۹۲	۰/۳۰	۳/۰۶	۴۳/۳۰	۰/۱۸۰	۲	۳	۳
	M6	۲/۶	۰/۹۰	۰/۲۹	۳/۰۷	۴۴/۱۹	۰/۱۵۴	۲	۳	۳
	M7	۳/۰۹	۰/۹۵	۰/۳۱	۳/۰۹	۴۳/۵۸	۰/۰۹۶	۲/۲	۳	۳
۲۰										
کای دو										
۵۷۰۰۰										
سطح معناداری										
۰۰۹										

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

در این تحقیق همچنین به منظور سنجش تأثیر هرکدام از شاخص‌های تحقیق در تحقق‌پذیری توسعه گردشگری آبی از رگرسیون خطی استفاده شده است. رگرسیون خطی یکی از تکنیک‌های پیچیده آماری است و به دو نوع رگرسیون خطی ساده (دو متغیره) و چند متغیره تقسیم می‌شود. رگرسیون خطی دو متغیره به پیش‌بینی مقدار یک متغیر وابسته بر اساس مقدار یک متغیر مستقل می‌پردازد، اما رگرسیون چند متغیره روشی است برای تحلیل مشارکت جمعی و فردی در یک یا چند متغیر مستقل (X) در یک متغیر وابسته (Y) (Habibpour and Safari, 2009:480). از آنجایی که وظیفه اساسی علم پیش‌بینی یا تبیین پدیده‌هاست (Kerlinger, 1998:10)، بنابراین بر مطالعاتی که بر پیش‌بینی و تبیین ناظرند، تحلیل رگرسیون می‌تواند نقش بازی کند. با توجه به R یا ضریب همبستگی چندگانه موجود در معادله‌ی جدول شماره ۴ می‌توان گفت که بین متغیرها همبستگی قوی وجود دارد.

R Square یا ضریب تعیین به مجذور ضریب همبستگی تعیین گفته می‌شود که میزان تبیین واریانس و تغییرات متغیر وابسته توسط مجموعه متغیرهای مستقل را نشان می‌دهد. مقدار این ضریب نیز بین صفر تا ۱ متغیر است که هرچه به سمت

۱ میل کند، نشان از آن دارد که متغیرهای مستقل توانسته‌اند مقدار زیادی از واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند و برعکس هر چه به صفر نزدیک‌تر باشد، دلالت بر نقش کم متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته دارد. با توجه به مطالب مذکور مقدار ضریب تعیین در معادله حاضر قابل قبول است، زیرا به راحتی میزان واریانس متغیر وابسته را مشخص می‌سازد و از طرفی با توجه به مقدار آن است که می‌توان ادعا کرد که تا حدود زیادی قادر به تبیین واریانس متغیر وابسته است.

Adjusted R Square یا ضریب تعدیل شده در جدول شماره (۵) بیان می‌دارد که شاخص‌های موردبررسی در این مدل برای سنجش عوامل مؤثر بر تحقق‌پذیری توسعه گردشگری آبی مناسب است.

جدول ۵. خلاصه آماره‌های مربوط به برازش مدل

Durbin-Watson	Square Adjusted R	R Square	R	Model
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	اقتصادی
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	اجتماعی
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	مدیریتی - زیرساختی
	۰/۰۱۹	۰/۰۵۴	۰/۰۰۰	زیست محیطی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

جدول شماره (۶) نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی را نشان می‌دهد. ضریب بتای ۰/۰۰۱ شاخص عوامل اقتصادی نشان می‌دهد که تغییر یک انحراف استاندارد در این شاخص متغیر باعث تغییر ۰/۰۰۱ انحراف استاندارد در تحقق‌پذیری و توسعه گردشگری آبی می‌شود. از طرف دیگر شاخص‌های اجتماعی با ضریب بتای ۰/۰۲۳ و مدیریتی - زیرساختی و عوامل زیست محیطی به ترتیب با بتای ۰/۰۴ و ۰/۰۱۳ می‌توانند بیشترین تأثیر را در تحقق‌پذیری توسعه گردشگری آبی داشته باشند. مقادیر به دست آمده F که در سطح خطاهای کوچک‌تر از ۰/۱، معنی دار است نشان می‌دهد متغیرهای مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده و قادرند به خوبی میزان تغییرات واریانس تحقق‌پذیری شهر الکترونیک را توضیح دهند. به عبارتی مدل رگرسیونی تحقیق مناسب می‌باشد.

جدول ۶. ضرایب تأثیر رگرسیونی عوامل مؤثر در تحقق‌پذیری توسعه گردشگری آبی

sig	Standardized Coefficients		Coefficients Unstandardized	F	model
	Beta	B			
		۱/۷۶			Constant
۰/۰۱۹	۰/۰۰۴	۰/۲۰۶	۴۶,۰۰۰		مدیریتی - زیرساختی
۰/۰۰۹	۰/۰۰۰	۰/۳۶۳	۲۴/۰۰۰		اقتصادی
۰/۰۲۸	۰/۰۱۳	۰/۰۴۱	۴/۰۰۰		زیست محیطی
۰/۰۰۵	۰/۰۲۳	۰/۰۴۳	۱/۰۰۰		اجتماعی

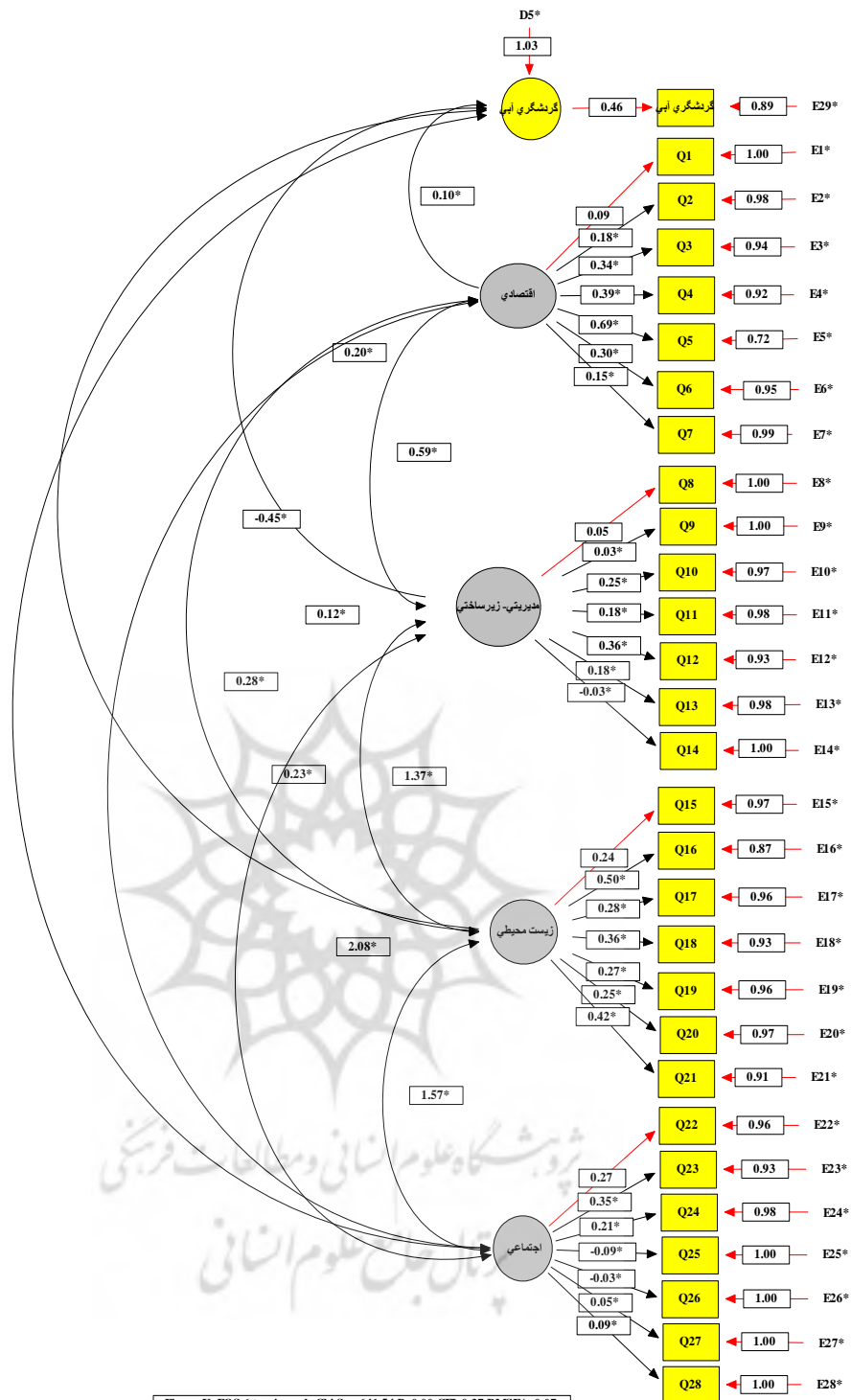
پس از جمع‌آوری اطلاعات برای مشخص کردن اینکه شاخص‌های اندازه‌گیری (متغیرهای مشاهده شده) تا چه اندازه برای سنجش متغیرهای پنهان قابل قبول هستند، باید ابتدا همه‌ی متغیرهای مشاهده شده‌ی مربوط به متغیرهای پنهان به طور مجزا، آزمون شوند، شاخص‌های کلی برازش برای الگوهای اندازه‌گیری با به کارگیری نرم‌افزار EQS در جدول شماره ۶ بیان شده است. آزمون‌های نیکویی برازش مدل: پس از معین شدن مدل، روش‌های متعددی برای برآورد نیکویی برازش کلی مدل با داده‌های مشاهده شده وجود دارد. به طور کلی، در این تحقیق برای ارزیابی نیکویی برازش تمامی مدل از چهار معیار به نام‌های (AGFI, GFI, $\alpha 2$, RMR) استفاده شده است. عدد مربوط به هر یک از این شاخص‌ها، در جدول (۷) آمده است.

جدول ۷. شاخص‌های کلی برازش برای الگوهای اندازه‌گیری

RMSEA	AGFI	GFI	MFI	IFI	CFI	شاخص‌های برازش
۰/۰۶۷	۰/۷۹۶	۰/۸۰۲	۰/۴۴۶	۰/۴۲۱	۰/۳۶۹	

یکی از شاخص‌های معتبر که برای برازندگی مدل به کار می‌رود GFI یا شاخص نیکویی برازش است. این شاخص را می‌توان مشخصه‌ای مشابه با ضریب تعیین در رگرسیون چند متغیره در نظر گرفت. هرچه GFI به عدد یک نزدیک‌تر باشد، الگوی داده‌ها برازش بهتری دارد. همچنین سه شاخص دیگر IFI یا شاخص برازش افزایشی NFI یا شاخص برازش هنجار شده و CFI یا شاخص برازش تطبیقی بین صفر و یک قرار دارند و هر چه به عدد یک نزدیک‌تر باشند، کارایی مدل بیشتر خواهد بود. شاخص ریشه‌ی دوم میانگین مربعات خطای برآورد یا RMSEA نیز یکی دیگر از شاخص‌های برازندگی مدل است که در الگوهای قابل قبول مقدار $0/08$ یا کمتر دارد. برازش الگوهایی که مقادیر بالاتر از $0/01$ دارند، ضعیف برآورد می‌شوند. همان‌طور که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود، مقدار این شاخص برای الگوی اندازه‌گیری کمتر از $0/08$ است که نشان‌دهنده‌ی برازش خوب الگوها توسط داده‌ها است. در نهایت، با توجه به مطالب یاد شده می‌توان نتیجه گرفت الگوهای اندازه‌گیری (متغیرهای مشاهده شده) برازش خوبی دارند و به این معناست که متغیرهای آشکار به خوبی می‌توانند متغیرهای پنهان را اندازه‌گیری کنند. برازش مدل‌های اندازه‌گیری با سه معیار پایایی شاخص (ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی یا CR) روایی همگرا و روایی واگرا بررسی می‌شود. ابتدا بار عاملی گویه‌ها بررسی شده و نتایج نشان داد بار عاملی همه‌ی گویه‌ها بیشتر از $0/04$ است که نشان‌دهنده‌ی مناسب بودن این معیار است. همچنین آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تمامی متغیرها بالاتر از $0/06$ و AVE نیز بالاتر از $0/5$ بدست آمده که حاکی از مناسب بودن مدل است.

شکل ۵. مدل معادله امکان‌سنجی تحقق توسعه گردشگری آبی با استفاده از نرم‌افزار EQS

مدل SOAR

در این قسمت به دنبال شناخت ظرفیت و میزان تحقق‌پذیری گردشگری آبی و استفاده از ظرفیت تالاب‌ها و سازه‌های آبی بر اساس نقاط قوت، فرصت، آرمان و نتایج مورد انتظار می‌باشیم. یکی از ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی که برای تصمیم‌گیری استفاده می‌شود، تکنیک SWOT است. در طرف مقابل مدل SOAR همیشه در سطوح بالای مدیریت استفاده می‌شود و به دنبال این است تا تمام ذینفعان را در همه‌ی سطوح در برگیرد. جهت دستیابی به مهم‌ترین راهبردهای تحقق توسعه گردشگری

آبی در استان خوزستان (سازه های آبی شوشتر و گتوند) پس از بررسی ادبیات موضوع و استخراج مهم ترین مؤلفه ها و دستیابی به یک مدل مفهومی در این راستا به تنظیم پرسشنامه هایی بر اساس مؤلفه های استخراجی پرداخته و نتایج حاصل از نمونه آماری جهت شناسایی عوامل داخلی (نقاط قوت و فرصت) و همچنین عوامل خارجی (نتایج مورد انتظار و آرمان ها) در جدول شماره (۸) در زیر آمده است.

جدول ۸. امکان سنجی تحقق توسعه گردشگری آبی با استفاده از SOAR

	Strengths قوت	Opportunities فرصت
STRATEGIC INQUIRY	<ul style="list-style-type: none"> حمایت شهروندان و مدیران از جذب گردشگر آمادگی شهروندان جهت مشارکت در برنامه ریزی ها میزان پاییندی اهالی محله به قوانین و مقررات استقبال مدیران و مسئولین از گردشگران در دسترس بودن شبکه اینترنت برای گردشگران وجود غذاهای محلی وجود نیروهای متخصص وجود روحیه گردشگر پذیری و مهمان نوازی آب و هوای چهار فصل منطقه دارا بودن مکان های تاریخی - توریستی 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد منابع درآمدی مختلف امکان جذب سرمایه گذاری امکان ایجاد اشتغال پایدار آموزش شهروندی از فناوری های هوشمند استفاده از فناوری های هوشمند توسعه مشارکت های مردمی افزایش تنوع، کیفیت بهینه خدمات شهری؛ اطلاع رسانی و آگاهی بخشی دسترسی تمام وقت به خدمات و امورات شهری تعهد، پای بندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه گردشگری
	Aspirations آرمان ها	Results نتایج مورد انتظار
	<ul style="list-style-type: none"> افزایش کیفیت زندگی شهروندان افزایش امنیت شبکه اینترنتی و سرعت آن اهمیت میراث فرهنگی به نظرات شهروندان و گردشگران احساس مسئولیت جهت حمایت از انجمن ها، NGO ها در میان مسئولان کاهش آلودگی و بهبود فضای سبز و سرزندگی محیط بهبود و تقویت سیاست های تبلیغاتی - فرهنگی در سطح کلان تبدیل به قطب گردشگری آبی مدیریت یکپارچه و سیستمی تقویت چارچوب نهادی و همکاری میان ذینفعان بر اساس اهداف مشترک تسهیل دسترسی گردشگران به سازه های آبی منطقه 	<ul style="list-style-type: none"> افزایش سطح نظارتی مدیران بر عملکرد کارکنان افزایش سرمایه گذاری در زیرساخت های ارتباطی ارتباط و تعامل نهادها و سازمان ها با شهروندان و برعکس توانایی در تقویت مکانیسم های بومی و محلی. میزان دخالت مردم در تنظیم و کنترل منابع، برقراری امنیت گردشگران اعمال روش های معقول در برخورد با گردشگران داشتن برنامه و استراتژی مشخص افزایش امکانات و زیرساخت های اوقات فراغت شهر حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی

راهبرد استراتژیک SOAR در تحقق بخشی چشم انداز توسعه گردشگری آبی خوزستان

راهبرد استراتژیک SOAR شامل پنج مرحله می باشد که به ترتیب عبارتند از آغاز و برداشتن قدم اول، شناخت و بررسی، تصور، نوآوری و اجرا. در مرحله اول افراد ذینفع و کسانی که به نحوی در توسعه و پیشرفت جامعه مورد نظر نقش دارند، شناسایی می شوند. مرحله دوم راهبردیابی از طریق بررسی و شناخت ارزش ها، چشم اندازها، نقاط قوت داخلی و محیط بیرونی به منظور خلق فرصت ها و تبدیل آن به آرمان و نتایج است. در مرحله سوم و چهارم مجموعه قوت ها، فرصت ها، آرمان ها و نتایج مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. مرحله اجرا در این مدل به نوعی یک حرکت به سمت اجرایی کردن برنامه هاست. این گام، گامی اجرایی است و فراتر از اختیارات و امکانات یک پژوهش است و اجرای آن پس از تصویب طرح است (ملکی و همکاران، ۲۰۱۵). استراتژی SOAR با یک تحقیق استراتژیک آغاز می شود. در این تحقیق بزرگ ترین نقاط قوت و فرصت ها در جامعه از طریق افراد مشارکت کننده و دارای سهم کشف خواهد شد. سپس از افراد مشارکت کننده در این فرایند دعوت می شود تا خود، آرمان ها و آرزوهایی را برگزینند که ترجیح می دهند در آینده به آن ها دست یابند. در نهایت، با برنامه های تشویقی و بازنگرانه نتایج مطلوب قابل اندازه گیری انتخاب خواهد شد. استراتژی SOAR شامل چهار بخش کلیدی است که شامل شناسایی قوت ها،

فرصت‌ها، آرمان‌ها و نتایج می‌شود. جدول (۹) حاصل نهایی تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات با استفاده از مدل SOAR می‌باشد که وضعیت توسعه گردشگری آبی از منظر نقاط قوت، فرصت‌ها، نتایج مورد انتظار و آرمان‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۹. ماتریس برنامه‌ریزی راهبردی SOAR

نمره نهایی	نمره	ضریب	عوامل تعیین‌کننده	نمره نهایی	نمره	ضریب	عوامل تعیین‌کننده
فرصت				نقاط قوت			
۰/۲۱۳	۳	۰/۰۷۱	ایجاد منابع درآمدی مختلف	۰/۰۹۶	۳	۰/۰۴۸	حمایت شهروندان و مدیران از جذب گردشگر
۰/۱۱۴	۲	۰/۰۵۷	امکان جذب سرمایه‌گذاری	۰/۱۹۲	۳	۰/۰۶۴	آمادگی شهروندان برای مشارکت در برنامه‌ها
۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	امکان ایجاد اشتغال پایدار	۰/۱۱	۲	۰/۰۵۵	میزان پایبندی اهالی محله به قوانین و مقررات
۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	آموزش شهروندی از فناوری‌های هوشمند	۰/۰۸۴	۲	۰/۰۴۲	استقبال مدیران و مسئولین از گردشگران
۰/۰۵۶	۲	۰/۰۲۸	استفاده از فناوری‌های هوشمند	۰/۰۴۱	۱	۰/۰۴۱	در دسترس بودن شبکه اینترنت برای گردشگران
۰/۰۷	۲	۰/۰۳۵	توسعه مشارکت‌های مردمی	۰/۰۷۸	۲	۰/۰۳۹	وجود غذاهای محلی
۰/۰۲۹	۱	۰/۰۲۹	افزایش تنوع، کیفیت بهینه خدمات	۰/۰۹۲	۲	۰/۰۴۶	وجود نیروهای متخصص
۰/۰۸۸	۲	۰/۰۴۴	اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی	۰/۱۷۱	۳	۰/۰۵۷	وجود روحیه گردشگر پذیری و مهمان‌نوازی
۰/۱۰۵	۳	۰/۰۳۵	دسترسی تمام‌وقت به خدمات و سرویس‌های اجتماعی	۰/۱۵۳	۳	۰/۰۵۱	آب‌وهوای چهار فصل منطقه
۰/۰۲۲	۳	۰/۰۷۵	تعهد، پایبندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه گردشگری	۰/۲۰۱	۳	۰/۰۶۷	دارا بودن مکان‌های تاریخی - توریستی
مجموع امتیاز				مجموع امتیاز			
۱				۱			
۲/۴				۲/۴			
۲/۸۲				۲/۸۲			
آرمان‌ها				نتایج مورد انتظار			
۰/۰۵۸	۲	۰/۰۲۹	افزایش کیفیت زندگی شهروندان	۰/۰۹۶	۲	۰/۰۴۸	افزایش سطح نظارت مدیران بر عملکرد کارکنان
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	افزایش امنیت و سرعت شبکه اینترنت	۰/۰۶۸	۲	۰/۰۳۴	افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های ارتباطی
۰/۱۸۲	۲	۰/۰۹۱	اهمیت میراث فرهنگی به نظرات شهروندان و گردشگران	۰/۰۸۶	۲	۰/۰۴۳	ارتباط و تعامل نهادها و سازمان‌ها با شهروندان و برعکس
۰/۲۰۱	۳	۰/۰۶۷	احساس مسئولیت جهت حمایت از انجمن‌ها، NGO ها	۰/۰۵۶	۲	۰/۰۲۸	توانایی در تقویت مکانیسم‌های بومی و محلی.
۰/۱۷۴	۳	۰/۰۵۸	کاهش آلودگی و بهبود فضای سبز و سرزندگی محیط	۰/۰۵	۲	۰/۰۲۵	میزان دخالت مردم در تنظیم و کنترل منابع،
۰/۰۵۸	۲	۰/۰۲۹	بهبود و تقویت سیاست‌های تبلیغاتی - فرهنگی در سطح کلان	۰/۱۸	۲	۰/۰۹۰	برقراری امنیت گردشگران
۰/۰۹۶	۲	۰/۰۴۸	تبدیل به قطب گردشگری آبی	۰/۰۷۲	۲	۰/۰۳۶	اعمال روش‌های معقول در برخورد با گردشگران
۰/۱۱۷	۲	۰/۰۳۹	مدیریت یکپارچه و سیستمی	۰/۱۱۱	۳	۰/۰۳۷	داشتن برنامه و استراتژی مشخص
۰/۱۳۲	۲	۰/۰۴۴	تقویت چارچوب نهادی و همکاری میان ذینفعان براساس اهداف مشترک	۰/۱۱	۲	۰/۰۵۵	افزایش امکانات و زیرساخت‌های اوقات فراغت شهر
۰/۰۹۴	۲	۰/۰۴۷	تسهیل دسترسی گردشگران به سازه‌های آبی منطقه	۰/۰۳۶	۱	۰/۰۳۶	حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
مجموع امتیاز				مجموع امتیاز			
۱				۱			
۲/۱				۲/۱			
۱/۸۸۹				۱/۸۸۹			

برخلاف مدل SWOT که عوامل داخلی نقاط قوت و ضعف می‌باشد، در مدل SOAR عوامل داخلی نقاط قوت و فرصت بوده و عوامل خارجی نیز نتایج مورد انتظار و آرمان‌ها می‌باشد. با توجه به امتیازبندی گویه‌های موجود در جدول شماره (۸) مجموع امتیاز عوامل داخلی ۲/۸ (فرصت‌ها ۰/۸۵۴ و قوت‌ها ۱/۲۱) و عوامل خارجی ۱/۸۸ (نتایج مورد انتظار ۰/۶۰۴ و آرمان‌ها ۱/۱۸) به دست آمده است؛ بنابراین بهترین استراتژی و راهبرد تحقق توسعه گردشگری آبی بر اساس جدول (۹) راهبرد SA یا تقویت و استفاده از نقاط قوت در راستای دستیابی به آرمان‌ها و نقاط ایدئال می‌باشد. به منظور اولویت‌بندی راهبردهای اجرایی تحقق چشم‌انداز توسعه گردشگری آبی در سازه‌های آبی شوشتر و گتوند از میانگین رتبه‌های داده‌ها استفاده گردیده است. بر اساس مدل سوار و طبق نظر ذینفعان ۲۰ راهبرد اجرایی کلان در شوشتر و گتوند شناسایی شده و در ادامه نیز به منظور اولویت‌بندی گزینه‌های راهبرد برتر ماتریس برنامه‌ریزی راهبردی کمی تدوین شد (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. راهبردهای کلان تحقق چشم‌انداز توسعه گردشگری آبی

اولویت‌بندی راهبردهای برتر
بهبود و حمایت از فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد (حوزه گردشگری)
مشارکت جامعه محلی در برنامه‌ریزی‌ها، توانمندسازی و افزایش قابلیت شهروندان مناطق گردشگر پذیر
افزایش توجه به بهداشت محیط‌های سازه‌های آبی در راستای حفظ سلامت شهروندان و گردشگران
اتخاذ سیاست‌های اصولی از طریق آموزش، برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه و ایجاد سازگاری و هماهنگ کردن سودمندی گروه‌های مختلف
از جمله جامعه‌های محلی و فعالان صنعت گردشگری و گردشگران
دسترسی‌پذیری و فراهم نمودن زیرساخت‌ها جهت استفاده گردشگران
افزایش کیفیت زندگی شهروندان
اطلاع‌رسانی و تبلیغات در مورد بسیاری از توانایی‌ها و جاذبه‌های گردشگری منطقه
حمایت از بخش خصوصی (میدان دادن به سرمایه‌گذاران در این بخش)
احساس مسئولیت، حمایت و بازی دادن رکن سوم حکمروایی یعنی نهادهای مدنی و NGOها در برنامه‌ریزی‌ها
توجه جامعه محلی به توسعه پایدار و حفظ محیط‌زیست و منابع طبیعی منطقه
اعتمادسازی و باورپذیری و پاسخگویی مسئولان
کاهش آلودگی‌ها و افزایش سرزندگی و نشاط اجتماعی جوامع محلی
پای بندی به قوانین در فعالیتهای اقتصادی و تجاری شهرداری
تعهد و پای بندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه شهر و محل زندگی خود
تقویت سیستم اطلاع‌رسانی و فعالیتهای تبلیغاتی گردشگری در منطقه
بهبود اشتغال و تثبیت درآمد پایدار
ایجاد و فراهم نمودن امنیت اجتماعی پایدار
بهبود کیفیت زندگی شهروندان
تقویت شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های بومی و محلی در جهت تبلیغات و بازاریابی محصولات
تدوین سازوکار مدیریت یکپارچه و هماهنگ شدن
توسعه ارتباطات و فناوری‌های زیرساختی
آموزش و مهارت در نحوه پذیرایی و استقبال از گردشگران
فراهم کردن خدمات رفاهی مناسب در منطقه برای افزایش رضایت گردشگران البته با رعایت اصول توسعه پایدار

نتایج نشان می‌دهد که مهم‌ترین راهبرد اجرایی از نظر ذینفعان به ترتیب آمادگی شهروندان جهت مشارکت در برنامه‌ریزی‌ها، تعهد و پای بندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه شهری محل زندگی خود، دسترسی‌پذیری و فراهم نمودن زیرساخت‌ها جهت استفاده گردشگران، حمایت از بخش خصوصی (میدان دادن به سرمایه‌گذاران در این بخش)، تعهد و پای بندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه شهر و محل زندگی خود می‌باشند.

۶. نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی و ارزیابی عوامل تأثیرگذار بر جذب گردشگر و بازدیدکننده از سازه‌های آبی شوشتر و گتوند استان خوزستان به منظور دستیابی به توسعه پایدار همه‌جانبه انجام شده است. بر این اساس با توجه به نتایج به دست آمده برآزش مدل‌های اندازه‌گیری حاکی از آن است که امکان تحقق توسعه گردشگری آبی در منطقه مورد مطالعه با توجه به شاخص‌های مورد بررسی وجود دارد. نتایج به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که بیشترین تحقق‌پذیری در مورد شاخص‌های اقتصادی، زیرساختی-مدیریتی و عوامل اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشد که در این شاخص‌ها، متغیرهای شرایط اقتصادی (افزایش تورم)، فضاهای خدماتی-تجاری و بهبود اشتغال و ایجاد منابع درآمدی، مدیریت یکپارچه، حمایت از بخش خصوصی همگی با میانگین آماری ۳/۱ و میانگین رتبه‌ای فریدمن ۲۱ دارای بیشترین تحقق‌پذیری می‌باشند، همچنین کمترین میزان تحقیق‌پذیری مربوط به متغیرهای سیستم حمل‌ونقل، وجود پارکینگ و بهداشت رودخانه‌ها و نگرش باور جمعی و کارگروهی می‌باشد که میانگین آماری آن‌ها به ترتیب ۲/۸ و ۲/۸ و میانگین رتبه‌ای فریدمن آن‌ها نیز ۳ بوده است. نتایج نشان می‌دهد که میزان اثرگذاری متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته تا سطح ۰/۵۱ قابل پیش‌بینی می‌باشد و معنی‌داری بین متغیرهای مستقل و وابسته تا سطح ۰/۹۵ معناداری را نشان داده و در بین مؤلفه‌های مربوط به توسعه گردشگری آبی، مؤلفه‌های اقتصادی با ضریب بتا ۰/۳۶۳ و مدیریتی-سازمانی با ضریب بتا ۰/۲۰۶، دارای بیشترین تأثیرگذاری بر تحقق گردشگری آبی (با استفاده از ظرفیت سازه‌های آبی) در محدوده مورد مطالعه بوده‌اند. با توجه به تحلیل‌ها و بررسی‌های صورت گرفته در مورد امکان‌سنجی و تحقق چشم‌انداز توسعه گردشگری آبی در استان خوزستان و بر اساس نظرات نخبگان چنین استنباط می‌شود که گردشگری با تأکید بر (سازه‌های آبی) در زمینه جذب گردشگر و بازدیدکننده و جهت‌دهی آن به سمت قطب گردشگری آبی در کشور دارای نقاط قوت و فرصتی می‌باشد؛ ولی به‌منظور رسیدن به الگوی سیستم مدیریتی-مشارکتی بر پایه پایداری توسعه؛ در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی نیازمند برنامه‌ریزی راهبردی ساختاری و عملکردی در زیرساخت‌ها و سایر بخش‌های روساختی و خدماتی می‌باشد؛ و در این راستا استفاده از نقطه نظرات نخبگان و گردشگران و همچنین مشارکت تمامی مسئولان مربوطه و ذینفعان ضرورتی اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌گردد. همچنین بر اساس نظر ذینفعان و جدول نهایی مدل سوار SOAR نتایج حاکی از آن است که مهم‌ترین فرصت‌ها، قوت‌ها، نتایج مورد انتظار و آرمان‌های موجود در راستای تحقق بخشی این الگوواره و ارائه راهبرد کلان، به ترتیب عبارت‌اند از: آمادگی شهروندان جهت مشارکت در برنامه‌ریزی‌ها، دسترسی‌پذیری و فراهم نمودن زیرساخت‌ها جهت استفاده گردشگران، حمایت از بخش خصوصی (میدان دادن به سرمایه‌گذاران در این بخش)، تعهد و پای بندی و اشتیاق شهروندان به پیشرفت و توسعه شهر و محل زندگی خود می‌باشند.

۷. حامیان پژوهش

این پژوهش حامی مالی و معنوی نداشته است.

۸. مشارکت نویسندگان

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام شده سهم برابر داشته‌اند.

۹. تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ گونه تضاد منافی ندارند.

۱۰. تقدیر و تشکر

نویسندگان بدینوسیله از همه کسانی که به نوعی در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند قدردانی می‌نمایند.

منابع

- ادهم ملکی، مرجان؛ غنیان، منصور و چاسبی نژاد، لینا (۱۳۹۳). گردشگری آب، راهبردی برای توسعه پایدار استان خوزستان. کنفرانس بین المللی توسعه پایدار، راهکارها و چالش‌ها با محوریت کشاورزی، منابع طبیعی، محیط زیست و گردشگری، تبریز، ۱۷-۱۰.
- بهمنی، پریسا و نامیان، فرشید (۱۳۹۹). طراحی مدل اقتصاد گردشگری شهری با رویکرد ساختاری-تفسیری. مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۷ (۲۵)، ۱۷۷-۱۵۷.
- خاکساری، علی و دهقانی، معصومه (۱۳۹۳). ظرفیت گردشگری ماجراجویانه در کویرهای ایران با استفاده از تکنیک SWOT. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۹ (۲۷)، ۲۲-۱.
- خاشعی، وحید و افراشته، امیر اصلانی (۱۳۹۳). کاوشی بر مدل تدوین استراتژی براساس مدل سوار. فصلنامه پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی، ۲ (۵)، ۱۴۸-۱۲۳.
- زرآبادی، زهرا؛ سادات، سعیده و عبدالله، بهار (۱۳۹۲). ارزیابی عوامل مؤثر در توسعه صنعت گردشگری منطقه آزاد چابهار با بهره‌گیری از روش فرایند تحلیل شبکه‌ای (ANP). معماری و شهرسازی ایران، ۴ (۶)، ۳۷-۴۸.
- سالارزهی، حبیب‌الله و میرزاده، آرمینا (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای توسعه گردشگری در منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار با رویکرد ترکیبی SWOT-AHP. پژوهش‌های مدیریت عمومی، ۸ (۳۰)، ۱۴۴-۱۲۱.
- عرب، زهرا (۱۳۹۳). بررسی و مطالعه تأثیر هنر - صنعت گردشگری بر رشد و توسعه اقتصادی در ایران و کشورهای OECD در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۳، ۳ (۵)، ۶۷-۵۹.
- قربانی، طاهره، بابایی، روشنگر، کیاکجوری، داود (۱۳۹۴). نقش ظرفیت‌های اکوتوریسم آبی در توسعه گردشگری (مطالعه موردی: جاذبه های آبی رامسر). اولین کنفرانس ملی جغرافیا، گردشگری و منابع طبیعی و توسعه پایدار. تهران، ۱.
- گودرزی، مجید؛ فیروزی، محمد علی؛ ملکی، سعید و کعب امیر، کریمه (۱۳۹۹). بررسی و تحلیل گردشگری آبی در استان خوزستان. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۵ (۵۲)، ۱۴۰-۱۱۱.
- Afrodita, B. (2015). Tourism and Local Development. Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 2/2015.
- Avila-Foucat, V. S., & Rodríguez-Robayo, K. J. (2018). Determinants of livelihood diversification: The case wildlife tourism in four coastal communities in Oaxaca, Mexico. *Tourism Management*, 69, 223-231.
- Antara, M. (2016). Comparison of four patterns management of coastal tourism destination in Bali-Indonesia. *E-Journal of Tourism Udayana University*, 3(1), 1-16.
- Arabadzhyan, A., Figini, P., García, C., González, M. M., Lam-González, Y. E., & León, C. J. (2021). Climate change, coastal tourism, and impact chains—a literature review. *Current Issues in Tourism*, 24(16), 2233-2268.
- Alves, B., Ballester, R., Rigall-I-Torrent, R., Ferreira, Ó., & Benavente, J. (2017). How feasible is coastal management? A social benefit analysis of a coastal destination in SW Spain. *Tourism Management*, 60, 188-200.
- Abili, M., & Zhao, Y. (2019). Planning and managing restrictions and barriers to tourism development between Iran and China. *Int. Trans. J. Eng. Manag. Appl. Sci. Technol*, 10, 695-707.
- Belgrano, A., & Villasante, S. (2021). Linking ocean's benefits to people (OBP) with integrated ecosystem assessments (IEAs). *Population Ecology*, 63(1), 102-107.
- Bigano, A. (2017). Climate change Impacts on Tourism in Europe and research ideas for the Russian Far East. <https://kamchatkaland.com>.
- Folgado-Fernández, J. A., Di-Clemente, E., Hernández-Mogollón, J. M., & Campón-Cerro, A. M. (2018). Water tourism: A new strategy for the sustainable management of water-based ecosystems and landscapes in Extremadura (Spain). *Land*, 8(1), 2.
- Deely, J., Hynes, S., Cawley, M., & Hogan, S. (2023). Modelling domestic marine and coastal tourism demand using logit and travel cost count models. *Economic Analysis and Policy*, 77, 123-136.
- Fachrudin, H. T., & Lubis, M. D. (2016). Planning for riverside area as water tourism destination to improve quality of life local residents, case study: Batuan-Sikambing River, Medan, Indonesia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 234, 434-441.
- Hernández, M. M. G., Leon, C. J., García, C., & Lam-González, Y. E. (2023). Assessing the climate-related risk of marine biodiversity degradation for coastal and marine tourism. *Ocean & Coastal Management*, 232, 106436.
- Leposa, N. (2020). Problematic blue growth: A thematic synthesis of social sustainability problems related to growth in the marine and coastal tourism. *Sustainability Science*, 15, 1233-1244.
- Pham, K., Andereck, K., & Vogt, C. (2019). Local residents' perceptions about tourism development.

- Paramati, S. R., Alam, M. S., & Chen, C. F. (2017). The effects of tourism on economic growth and CO2 emissions: a comparison between developed and developing economies. *Journal of Travel Research*, 56(6), 712-724.
- Rogerson, C. M., & Rogerson, J. M. (2019). Emergent planning for South Africa's blue economy: Evidence from coastal and marine tourism. *Urbani izziv*, 30, 24-36.
- Summers, J., Cavaye, J., & Woolcock, G. (2019). Enablers and barriers of tourism as a driver of economic and social-cultural growth in remote Queensland. *Economic Papers: A journal of applied economics and policy*, 38(2), 77-94.
- Scott, D., Hall, C. M., & Stefan, G. (2012). *Tourism and climate change: Impacts, adaptation and mitigation*. Routledge. ISBN 9780415668866 464 Pages 49 B/W Illustrations, Published May 17, 2012 by Routledge.
- Szivas, E., & Riley, M. (1999). Tourism employment during economic transition. *Annals of tourism research*, 26(4), 747-771.
- Szivas, E., Riley, M., & Airey, D. (2003). Labor mobility into tourism: attraction and satisfaction. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 64-76.
- Uribe, E. S., Luna-Acosta, A., & Etter, A. (2021). Red List of Ecosystems: Risk assessment of coral ecosystems in the Colombian Caribbean. *Ocean & Coastal Management*, 199, 105416.
- Winchenbach, A., Hanna, P., & Miller, G. (2022). Constructing identity in marine tourism diversification. *Annals of tourism research*, 95, 103441.

Reference:

- Afrodita, B. (2015). *Tourism and Local Development*. Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 2/2015.
- Avila-Foucat, V. S., & Rodríguez-Robayo, K. J. (2018). Determinants of livelihood diversification: The case wildlife tourism in four coastal communities in Oaxaca, Mexico. *Tourism Management*, 69, 223-231.
- Antara, M. (2016). *Comparison of four patterns management of coastal tourism destination in Bali-Indonesia*. E-Journal of Tourism Udayana University, 3(1), 1-16.
- Arabadzhyan, A., Figini, P., García, C., González, M. M., Lam-González, Y. E., & León, C. J. (2021). *Climate change, coastal tourism, and impact chains—a literature review*. Current Issues in Tourism, 24(16), 2233-2268.
- Alves, B., Ballester, R., Rigall-I-Torrent, R., Ferreira, Ó., & Benavente, J. (2017). How feasible is coastal management? A social benefit analysis of a coastal destination in SW Spain. *Tourism Management*, 60, 188-200.
- Abili, M., & Zhao, Y. (2019). Planning and managing restrictions and barriers to tourism development between Iran and China. *Int. Trans. J. Eng. Manag. Appl. Sci. Technol*, 10, 695-707.
- Arab, Z. (2014). Investigation and study of the impact of tourism industry art on economic growth and development in Iran and OECD countries from 2010 to 2013. *Specialized magazine of applied arts*, 3(5), 59-67. [in Persian]
- Adham, m.m., Ghanian, M., and Chasbinejad, L. (2015). Strategic water tourism for sustainable Khuzestan; International conference on sustainable development, solutions and challenges with the development of agriculture, natural resources, environment and tourism in Tabriz. 3 (2015), 1-17. [in Persian]<https://civilica.com/doc/355596>.
- Bahmani, p., and namayan, f. (2019). Design a structural-interpretive urban tourism economy model. *Structural studies and urban function, fourth year*, number 25, p 173. [in Persian]
- Belgrano, A., & Villasante, S. (2021). Linking ocean's benefits to people (OBP) with integrated ecosystem assessments (IEAs). *Population Ecology*, 63(1), 102-107.
- Bigano, A. (2017). Climate change Impacts on Tourism in Europe and research ideas for the Russian Far East. <https://kamchatkaland.com>.
- Folgado-Fernández, J. A., Di-Clemente, E., Hernández-Mogollón, J. M., & Campón-Cerro, A. M. (2018). Water tourism: A new strategy for the sustainable management of water-based ecosystems and landscapes in Extremadura (Spain). *Land*, 8(1), 2.
- Deely, J., Hynes, S., Cawley, M., & Hogan, S. (2023). Modelling domestic marine and coastal tourism demand using logit and travel cost count models. *Economic Analysis and Policy*, 77, 123-136.
- Fachrudin, H. T., & Lubis, M. D. (2016). Planning for riverside area as water tourism destination to improve quality of life local residents, case study: Batuan-Sikambang River, Medan, Indonesia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 234, 434-441.
- Ghorbani, T., Babaei, R., and Kayakjuri, D. (2014). The role of water ecotourism capacities in tourism development (case study: water attractions of Ramsar city). the first national conference on geography, natural resources tourism, and sustainable development, 2014, 1-16. [in Persian]
<https://civilica.com/doc/357542>.

- Godarzi, M., Firouzaei, M. A., Maleki, S., and Kaab Omair. (2020). Research and analysis of obstacles to the development of water tourism in Khuzestan province. *Scientific Journal of Tourism Management Studies*, 15(52), 111-140. [in Persian]
- Hernández, M. M. G., Leon, C. J., García, C., & Lam-González, Y. E. (2023). Assessing the climate-related risk of marine biodiversity degradation for coastal and marine tourism. *Ocean & Coastal Management*, 232, 106436.
- Khaksari, A., and dehghani, m. (2013). The capacity of adventure tourism in the deserts of Iran using the swot technique. *Tourism Management Studies Quarterly*, 9(27), 1-22. [in Persian]
- Khashai, v., and Afrashteh, A.A. (2014). An exploration of the strategy formulation model based on the rider model. *Educational leadership and management research quarterly*, 2(5), 123-148. [in Persian]
- Leposa, N. (2020). Problematic blue growth: A thematic synthesis of social sustainability problems related to growth in the marine and coastal tourism. *Sustainability Science*, 15, 1233-1244.
- Pham, K., Andereck, K., & Vogt, C. (2019). Local residents' perceptions about tourism development.
- Paramati, S. R., Alam, M. S., & Chen, C. F. (2017). The effects of tourism on economic growth and CO2 emissions: a comparison between developed and developing economies. *Journal of Travel Research*, 56(6), 712-724.
- Rogerson, C. M., & Rogerson, J. M. (2019). Emergent planning for South Africa's blue economy: Evidence from coastal and marine tourism. *Urbani izziv*, 30, 24-36.
- Salarzahi, H., and mirzadeh, A. (2014). Identification and prioritization of tourism development strategies in the Chabahar industrial free trade zone with Ahp-Swot combined approach. *Public management research*, 8(30), 121-144. [in Persian]
- Scott, D., Hall, C. M., & Stefan, G. (2012). *Tourism and climate change: Impacts, adaptation and mitigation*. Routledge.
- Summers, J., Cavaye, J., & Woolcock, G. (2019). Enablers and barriers of tourism as a driver of economic and social-cultural growth in remote Queensland. *Economic Papers: A journal of applied economics and policy*, 38(2), 77-94.
- Szivas, E., & Riley, M. (1999). Tourism employment during economic transition. *Annals of tourism research*, 26(4), 747-771.
- Szivas, E., Riley, M., & Airey, D. (2003). Labor mobility into tourism: attraction and satisfaction. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 64-76.
- Uribe, E. S., Luna-Acosta, A., & Etter, A. (2021). Red List of Ecosystems: Risk assessment of coral ecosystems in the Colombian Caribbean. *Ocean & Coastal Management*, 199, 105416.
- Winchenbach, A., Hanna, P., & Miller, G. (2022). Constructing identity in marine tourism diversification. *Annals of tourism research*, 95, 103441.
- Zarabadi, Z., sadat, s., and Abdullah, B. (2013). Evaluation of effective factors in the tourism industry in the ChaBahar Azad region using the network analysis process (anp) method. *Architecture and urban planning of Iran*, 4(6), 37-48. [in Persian]

نحوه استناد به این مقاله:

موسوی علی زاده، سید محمدعلی؛ زینیوند؛ مهدی؛ احدیان، جواد؛ امان پور، سعید و مرادی، هوشنگ (۱۴۰۳). امکان سنجی تحقق چشم انداز توسعه گردشگری آبی در استان خوزستان (مورد مطالعه سازه های آبی شوشتر و گتوند). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۱(۵)، ۷۷-۹۷.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2024.24439.1234

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

